

Design and Validation of Policy Making Model with Open Government Approach

Zahra Mohammadi

MSc., Department of Public Administration, Faculty of Management and Economics, University of Sistan and Baluchestan, Zahedan, Iran. E-mail: zmohammadi238@gmail.com

Abdolmajid Imani *

*Corresponding Author, Assistant Prof., Department of Public Administration, Faculty of Management and Economics, University of Sistan and Baluchestan, Zahedan, Iran. E-mail: imani@mgmt.usb.ac.ir

Farahnaz Ahang

PhD., Department of Public Administration, Faculty of Management and Economics, University of Sistan and Baluchestan, Zahedan, Iran. E-mail: ahang1989@yahoo.com

Abstract

Objective

Open government is an emerging phenomenon that has attracted considerable attention in recent years and is expected to play a pivotal role in the future of public administration. This approach aims to make management within public entities more open and accountable, reduce operational costs, enhance efficiency, strengthen economic systems, and address social imbalances. Open government fosters transparency and participation, which are crucial for effective monitoring. The prompt and comprehensive disclosure of public data underpins an accountable and transparent government structure. This research was undertaken to enhance the effectiveness of the policy-making system nationally. It posits that the implementation of open government is essential, offering significant benefits to both public and private organizations. The primary goal of this study is to design and validate a model of policy-making that incorporates an open government approach, particularly within the context of higher education.

Methods

The methodology of this research encompasses a descriptive survey approach, integrating both qualitative and quantitative methods. In the qualitative component, ten experts in public administration from Sistan and Baluchistan University were meticulously selected using a purposeful sampling method to ensure a rich depth of knowledge. The quantitative segment targeted faculty members and administrative staff at the same university. Utilizing Cochran's formula, a sample size of 279 participants was established and selected through stratified random sampling. The theoretical foundations were thoroughly examined to identify the dimensions and components of open government, along with its antecedents and consequences. This comprehensive exploration led to the creation of a research model,

which was subsequently validated using a questionnaire designed on a Likert scale. Data from the questionnaire were analyzed using structural equation modeling, employing the partial least squares approach facilitated by SmartPLS software.

Results

The research findings identified multiple antecedents of open government within the realm of higher education. These include structural factors such as information technology integration, policy-making processes, technical and operational support, financial and budget considerations, and organizational structure. Behavioral factors encompass leadership and management styles, human resources management, educational initiatives, and organizational justice practices. The underlying factors identified were socio-cultural influences, legal frameworks, political environments, and information dissemination practices. The dimensions of open government were classified into four main categories: transparency, participation, cooperation, and open data. The beneficial consequences of implementing open government in higher education were evident in improved organizational accountability across organizational, legal, and professional domains, enhanced organizational performance including better social, economic, and innovative outcomes, and a reduction in academic corruption, which includes a decrease in data falsification, fraud, and other violations.

Conclusion

The study conclusively found that the antecedents of open government have a positive and significant impact on the implementation of open government initiatives. The successful implementation of open government was shown to have a significantly positive effect on the resulting outcomes of such initiatives. Additionally, it was confirmed with a 95% confidence level that the dimensions of open government positively and significantly correlate with the overall effectiveness of open government practices. Managers, policymakers, and government employees can utilize the insights from this research to improve the quality of decision-making and enhance the delivery of public services. Moreover, researchers and activists who utilize open government data to create new knowledge in various formats can derive substantial benefits from these research findings.

Keywords: Open government, Participation, Policy making, Transparency.

Citation: Mohammadi, Zahra, Imani, Abdolmajid & Ahang, Farahnaz (2024). Design and Validation of Policy Making Model with Open Government Approach. *Journal of Public Administration*, 16(2), 339- 376. (in Persian)

طراحی و اعتبارسنجی مدل خطمشی گذاری با رویکرد دولت باز

زهرا محمدی

کارشناس ارشد، گروه مدیریت دولتی، دانشکده مدیریت و اقتصاد، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران. رایانامه: zmohammadi238@gmail.com

عبدالمجید ایمانی*

* نویسنده مسئول، استادیار، گروه مدیریت دولتی، دانشکده مدیریت و اقتصاد، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران. رایانامه: imani@mgmt.usb.ac.ir

فرحناز آهنگ

دکتری، گروه مدیریت دولتی، دانشکده مدیریت و اقتصاد، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران. رایانامه: ahang1989@yahoo.com

چکیده

هدف: دولت باز پدیده جدیدی است که در سال‌های اخیر توجه زیادی را به خود جلب کرده است. دولت باز در آینده نقش مهمی ایفا خواهد کرد تا مدیریت بازتر و پاسخ‌گوتر شود، هزینه‌ها را کاهش و کارایی را افزایش دهد، سیستم اقتصادی را تقویت و بی‌تعدالی‌های اجتماعی را برابری کند. دولت باز شفافیت و مشارکت را ترویج می‌کند تا امکان نظارت مؤثر را فراهم آورد. افشای کامل، فوری و گسترده داده‌های عمومی، به دولتی پاسخ‌گو و شفاف منجر می‌شود. این پژوهش به منظور ارتقای اثربخشی نظام خطمشی‌گذاری در کشور اجرا شده است. در این پژوهش بیان می‌شود که پیاده‌سازی دولت باز در کشور ضروری است و کلیه سازمان‌های دولتی و خصوصی، می‌توانند از پیامدهای دولت باز بهره‌مند شوند. هدف اصلی پژوهش حاضر، طراحی و اعتبارسنجی مدل خطمشی‌گذاری با رویکرد دولت باز، در آموزش عالی است.

روش: روش پژوهش توصیفی - پیمایشی است. پژوهش با روش کیفی و کمی انجام شده است. در بخش کیفی، ۱۰ نفر از کارشناسان مدیریت دولتی دانشگاه سیستان و بلوچستان با روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند. جامعه آماری پژوهش در بخش کمی، اعضای هیئت علمی و کارمندان اداری دانشگاه سیستان و بلوچستان بودند. به کمک فرمول کوکران، حجم نمونه ۲۷۹ نفر تعیین شد و نمونه‌ها با روش نمونه‌گیری طبقه‌ای تصادفی نسبی انتخاب شدند. پس از بررسی میان‌نظری، ابعاد و مؤلفه‌های دولت باز و پیشایندها و پیامدهای آن شناسایی شدند و الگوی پژوهش طراحی شد. برای اعتبارسنجی الگوی پژوهش، از پرسش‌نامه طراحی شده در قالب مقیاس لیکرت استفاده شد. داده‌ها با استفاده از مدل‌سازی معادلات ساختاری، مبتنی بر رویکرد حداقل مربعات جزئی و به کمک نرم‌افزار اسمارت پی‌ال‌اس تجزیه و تحلیل شدند.

یافته‌ها: براساس یافته‌های پژوهش، پیشایندهای دولت باز در آموزش عالی عبارت‌اند از: عوامل ساختاری (فناوری اطلاعات، خطمشی‌گذاری، فنی و عملیاتی، مالی و بودجه و ساختار سازمانی)، عوامل رفتاری (رهبری و مدیریت، منابع انسانی، آموزش و عدالت سازمانی) و عوامل زمینه‌ای (اجتماعی - فرهنگی، قانونی - حقوقی، سیاسی و اطلاعاتی). ابعاد دولت باز نیز عبارت‌اند از: شفافیت، مشارکت، همکاری و داده باز. پیامدهای دولت باز در آموزش عالی عبارت‌اند از: ابعاد ارتقای پاسخ‌گویی (سازمانی، قانونی و حرفه‌ای)، بهبود عملکرد

سازمانی (بهبود عملکرد اجتماعی، بهبود عملکرد اقتصادی و بهبود نوآوری) و کاهش فساد آکادمیک (کاهش جعل داده، کاهش تقلب و کاهش تخلف).

نتیجه گیری: نتایج پژوهش نشان داد که پیشایندهای دولت باز، بر پیاده‌سازی دولت باز تأثیر مثبت و معناداری دارد. پیاده‌سازی دولت باز بر پیامدهای دولت باز، تأثیر مثبت و معناداری می‌گذارد. همچنین مشخص شد که در سطح اطمینان ۹۵ درصد، ابعاد دولت باز با دولت باز ارتباط مثبت و معناداری دارند. مدیران و خطمشی‌گذاران و کارمندان دولت، برای بهبود کیفیت تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری و ارائه خدمات عمومی بهتر، می‌توانند از نتایج پژوهش استفاده کنند. همچنین محققان و فعالانی که از اطلاعات و داده‌های دولت باز، برای ایجاد دانش در قالب‌های مختلف استفاده می‌کنند، می‌توانند از نتایج پژوهش بهره‌مند شوند.

کلیدواژه‌ها: خطمشی‌گذاری، دولت باز، شفافیت، مشارکت.

استناد: محمدی، زهرا؛ ایمانی، عبدالمجید و آهنگ، فرحناز (۱۴۰۳). طراحی و اعتبارسنجی مدل خطمشی‌گذاری با رویکرد دولت باز. مدیریت دولتی، ۱۶(۲)، ۳۳۹-۳۷۶.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۹/۰۶

تاریخ ویرایش: ۱۴۰۲/۱۰/۱۸

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۱/۲۳

تاریخ انتشار: ۱۴۰۳/۰۴/۱۹

doi: <https://doi.org/10.22059/JIPA.2024.368798.3434>

مدیریت دولتی، ۱۴۰۳، دوره ۱۶، شماره ۲، صص. ۳۳۹-۳۷۶

ناشر: دانشکده مدیریت دانشگاه تهران

نوع مقاله: علمی پژوهشی

© نویسندگان

مقدمه

چندین دهه است که اشاعهٔ خطامشی به یکی از موضوع‌های برجسته و مهم پژوهشی در دنیا تبدیل شده است. دولت باز^۱ و داده باز^۲ جنبش جدیدی است که دولت‌ها را ترغیب می‌کند، اطلاعات و داده‌های خود را در اختیار عموم مردم بگذارند. دولت باز روشی مدرن در حاکمیت است که فضای جدیدی را برای باز بودن، شفافیت، و ارتباط پیوسته میان شهروندان و دولت فراهم می‌کند (رهنورد، مؤمن کاشانی، شیرازی و مرتضوی، ۱۳۹۷). دولت باز برای اجرای درست، همانند بسیاری از مفاهیم دیگر، احتیاج به یکسری از کارکردها و ایجاد فرهنگ مناسب دارد. مفهوم دولت باز در سایر نقاط دنیا نیز مانند کشورهای عضو اتحادیه اروپا، چین، روسیه، استرالیا و نیوزیلند از محبوبیت زیادی برخوردار شده است (مؤمن کاشانی، رهنورد، مرتضوی و شیرازی، ۱۳۹۹). در سال ۲۰۰۸، دولت تازه منتخب اوپاما هم با معضلات هنجاری جدید و هم با انتقاد از مدل‌های حکومتی قبلی مواجه شد. معضلات هنجاری به رفتار مخفیانه دولت، پس از حمله تروریستی ۱۱ سپتامبر و جنگ در افغانستان مربوط بود که باعث ایجاد فشار هنجاری زیادی برای شفافیت دولت شد. در سطح کلان، دولت باز معمولاً با در نظر گرفتن سه اصل مفهوم‌سازی می‌شود: شفافیت، مشارکت و همکاری (تای^۳، ۲۰۲۱). دستورالعمل دولت باز که در ۸ دسامبر ۲۰۰۹ در آمریکا ابلاغ شد، اصول شفافیت، مشارکت و همکاری را به‌عنوان سنگ بنای یک دولت باز پیش‌زمینه کرد. دستورالعمل دولت باز به سازمان‌های فدرال فرمان داد که این اصول را از طریق گسترش دسترسی به اطلاعات دولتی (از جمله کاهش تعداد درخواست‌های معوقه آزادی اطلاعات)، بهبود کیفیت اطلاعات دولتی، و ایجاد و نهادینه‌سازی «فرهنگ دولت باز» که متمرکز باشد، اجرا کنند. فناوری‌های نوظهوری در نظر گرفته شوند که پتانسیل گسترش اشکال جدید ارتباط بین دولت و مردم را دارند. این دستورالعمل همچنین به سازمان‌های مربوطه دستور داد تا برای هر سیاست موجود که ممکن است مانعی برای استفاده از فناوری‌های جدید برای پیشبرد اهداف دولت باز ایجاد کند، بازنگری‌هایی را پیشنهاد کنند. سازمان‌هایی که پیرو این دستورالعمل بودند، متعاقباً از اینترنت و وب و همچنین، قابلیت‌های جدید ارائه شده توسط رسانه‌های اجتماعی در برنامه‌های دولت باز، استفاده فراوان می‌کردند (هریسون، پاردو و کوک^۴، ۲۰۱۲).

مفهوم دولت باز پس از مفهوم دولت الکترونیک ایجاد شد. دولت باز بیشتر روی داده‌ها متمرکز است تا توسعه خدمات الکترونیکی. در دسترس بودن ابزارهای فناوری اطلاعات و ارتباطات و ابزار رسانه‌های اجتماعی، مجموعهٔ عظیمی از داده‌ها را ایجاد کرده و به مطرح شدن ایدهٔ دولت باز منجر شده است. دادهٔ باز به‌عنوان یک مفهوم، بسیاری از جنبه‌های زندگی مردم را تسهیل می‌کند؛ زیرا داده‌ها در هر زمان و هر مکان با گزینه‌های کاربردی و بدون هزینه و محدودیت‌های حق چاپ، در دسترس هستند. دولت باز برای کاهش شکاف بین شهروندان و دولت مهم است؛ زیرا دولت باز سطح خدمات را افزایش می‌دهد و به شهروندان کمک می‌کند تا در تصمیم‌گیری آگاهانه در خصوص سیاست‌های

1. Open Government
 2. Open Data
 3. Tai
 4. Harrison, Pardo & Cook

عمومی مشارکت کنند. همچنین تمام داده‌های دولتی تا زمانی که با امنیت ملی یا محدودیت‌های حریم خصوصی تضاد نداشته باشند، می‌توانند منتشر شوند. ابتکارهای دولت باز قرار است موجب شفافیت شود و به پاسخ‌گویی بینجامد. مسئولیت‌پذیری به مشارکت شهروندان منجر می‌شود. تحقیقات نشان داده است که شفافیت دولت، شادی و رفاه شهروندان را به‌دنبال دارد (الجمال و ابوشنب^۱، ۲۰۱۶). انتظار می‌رود که جست‌وجوی راه‌حل برای یک مشکل پیچیده، فراتر از مرزهای سازمانی و مشارکت شهروندان در تصمیم‌گیری، هم برای شهروندان و هم برای دولت نتایج مثبتی داشته باشد. باز بودن دولت اطلاعاتی را در مورد فرایندها و فعالیت‌های دولت در اختیار شهروندان قرار می‌دهد و در نتیجه شفافیت افزایش می‌یابد. مدیریت دولتی به‌دنبال استراتژی دولت باز، امکاناتی را برای مداخله شهروندان و تصمیم‌گیری مشارکتی ایجاد می‌کند. دولت باز به پاسخ‌گویی دموکراتیک و اعتماد به دولت منجر می‌شود. در نهایت، انتظار می‌رود فرایندهای اداری باز مشروعیت و پذیرش تصمیمات سیاسی را افزایش داده و دموکراسی را تقویت کنند (اشمیتتور، استوتز و هیلگرس^۲، ۲۰۱۹).

استفاده از ابتکارهای دولت باز، ممکن است اجرا و نتیجه سیاست‌ها را بهبود بخشد. نتایج بهبود یافته می‌تواند خدمات‌گرایی بیشتر در مدیریت دولتی یا رویکردهای کاملاً جدید برای مقابله با مشکلاتی مانند گرم شدن آب و هوا یا بیکاری و... باشد. استفاده از طرح‌های دولت باز می‌تواند سودمند باشد؛ زیرا برای مثال، قانون‌گذاری می‌تواند بیشتر بر موضوعاتی متمرکز شود که به شهروندان مربوط می‌شود. ابتکارات دولت باز می‌تواند اعتماد عمومی را افزایش و ناامیدی از سیاست را کاهش دهد. هر چه شهروندان بیشتر در فرایند تصمیم‌گیری مشارکت داشته باشند، تصمیمات را بیشتر درک می‌کنند و اعتماد آن‌ها به سیستم افزایش می‌یابد. افزایش مشارکت شهروندان می‌تواند بدینی عمومی به دولت را کاهش دهد. اگر مردم بدانند که مالیات‌هایشان برای چه منظوری استفاده می‌شود، کمتر تصور می‌کنند که دولت یا سایر نهادها فاسدند یا بودجه را به اشتباه صرف می‌کنند. شفافیت بخش مهمی از ایجاد اعتماد است. ارتباطات بین دولت و شهروندان باید بهبود یابد؛ زیرا مردم باید به دولت و نهادهای خود اعتماد کنند (کوهن^۳، ۲۰۱۴).

دولت باز به یکی از موضوعات داغ در حال انجام در سراسر جهان تبدیل شده است. برای حمایت از جنبش دولت باز، در بسیاری از کشورها اقدامات و تلاش‌های بسیاری از طریق طرح‌های دولت باز انجام شده است. به‌طور مثال، برای ارزیابی پیشرفت دولت باز، ابزارها و شاخص‌های اندازه‌گیری متعددی با روش‌های مختلف ایجاد شده است (پارک و اوه^۴، ۲۰۲۰). مفهوم دولت باز وارد دوران جدیدی از حیات خود شده و به یک موضوع جهانی مهم تبدیل شده است. امروزه در دنیا اقدامات عملی بسیاری در جهت پیاده‌سازی دولت باز در حال انجام است که از ادبیات نظری آن پیشی گرفته است؛ اما متأسفانه کمابیش اثر چندانی از ادبیات آدمیک دولت باز در جامعه علمی کشور ما مشاهده نمی‌شود و این مسئله بر ضرورت پرداختن سریع‌تر به این مبحث تأکید می‌کند. در کشور ما حرکت به سمت بهره‌گیری از مزایای دولت باز محدود است؛ در حالی که با توجه به شرایط کشور، به حرکت جدی به سمت پدیده دولت باز نیازمندیم. پیاده‌سازی دولت باز

1. Al-Jamal and Abu-Shanab
2. Schmidhuber, Stütz & Hilgers
3. Kuhn
4. Park and Oh

تاکنون به صورت کامل در سازمان‌ها در ایران انجام نشده است. اکنون با گسترش جهانی شدن، دولت موظف است در مسیر استقرار دولت باز در کشور گام بردارد. انجام مطالعه و بررسی در خصوص تعیین عوامل مؤثر بر پیاده‌سازی دولت باز در کشور، از جمله در تدوین خطمشی‌های مناسب ضروری است تا بتوان با شناسایی عوامل مؤثر بر استقرار دولت باز و پیامدهای مثبت دولت باز، سازوکارهای مدیریتی مناسبی به‌منظور پیاده‌سازی دولت باز در کشور طراحی و اجرا کرد (مؤمن کاشانی، ۱۳۹۷). خطمشی‌های عمومی ناشی از تصمیمات گرفته شده از جانب حکومت می‌باشند. در طول چند دهه گذشته، آموزش عالی در جهان با تغییرات اساسی مواجه شده است. حوزه علوم، تحقیقات و فناوری از جمله بخش‌های مهم در توسعه کشور است. بسیاری از کشورها در دنیای امروز از طریق خطمشی‌های حوزه علوم، تحقیقات و فناوری موفقیت خود را تضمین می‌کنند. با تدوین خطمشی مناسب می‌توان به فعالیت سایر بخش‌ها و وجهه علمی بخشید و منابع انسانی شایسته و فناوری مورد نیاز آن‌ها را تأمین کرد. از سال‌های اخیر، جایگزینی مدل خطمشی‌گذاری باز با مدل‌های سنتی خطمشی‌گذاری آغاز شده است. امروزه تلاش می‌شود که با بازتر شدن فضای خطمشی‌گذاری، ذی‌نفعان مختلف درگیر موضوعات و مراحل مختلف چرخه خطمشی‌گذاری شوند (نصوحی، اعتباریان، هادی پیکانی و ابراهیم‌زاده، ۱۴۰۰). در سال‌های اخیر، در سیستم آموزش عالی بسیاری از کشورها تحولات ساختاری به‌منظور بهبود عملکرد و افزایش پاسخ‌گویی رخ داده است. اداره دانشگاه‌ها باید با مشارکت همه ذی‌نفعان، از جمله اعضای هیئت علمی، دانشجویان و مدیران و کارمندان باشد (کیخا، ۱۴۰۰). با اجرای دولت باز در کشور، ساختارهای بوروکراتیک به یک ساختار منعطف و باز تبدیل می‌شوند. در حال حاضر و با توجه به شرایط کشور، به‌طور جدی نیازمند اتخاذ رویکردی مناسب در حوزه دولت باز هستیم. آموزش عالی به‌عنوان یکی از نهادهای عمومی است که به کارگیری اصول دولت باز در آن موجب رشد و پیشرفت و افزایش اثربخشی خواهد شد. دانشگاه‌های کشور، به‌دلیل وجود سیستم بوروکراتیک و وجود ذی‌نفعان گوناگون، نیازمند بررسی بیشتر هستند. تاکنون پژوهش‌های محدودی در زمینه دولت باز در کشور انجام شده است. این پژوهش با گردآوری اطلاعات در زمینه دولت باز، با توجه به خلأ پژوهشی در حوزه دولت باز در کشور و ارائه راه‌کارهای کاربردی به خطمشی‌گذاران و مجریان خطمشی‌ها، به‌منظور پیاده‌سازی دولت باز و بهره‌مندی از نتایج مثبت آن و همچنین، اصلاح سیاست‌های نظام اداری کمک خواهد کرد. پژوهش حاضر به‌دنبال طراحی مدل خطمشی‌گذاری با رویکرد دولت باز در آموزش عالی است.

پیشینه نظری پژوهش

در این بخش به موضوع دولت باز و مفاهیم آن شامل شفافیت، مشارکت، همکاری و داده باز پرداخته می‌شود.

دولت باز

تعریف مفهوم دولت باز ساده نیست؛ زیرا جنبه‌ها و عوامل متعددی دارد. یکی از معتبرترین تعاریف توسط سازمان همکاری و توسعه اقتصادی ارائه شده است که بیان می‌کند: «دولت باز، شفافیت اقدامات دولت، دسترسی به خدمات و اطلاعات دولت و پاسخ‌گویی دولت به ایده‌ها، خواسته‌ها و نیازهای جدید است». دولت باز سطحی از دسترسی شهروندان

به اطلاعات دولت را برای مشارکت در تصمیم‌گیری دولت فراهم می‌کند (پارک و او، ۲۰۲۰). دولت باز به‌عنوان انتشار داده‌ها و اطلاعات بخش دولتی در فرمت‌های قابل اجرا و استاندارد برای افزایش دسترسی به اطلاعات تعریف می‌شود. دولت باز به‌معنای توانمند ساختن افراد، برای ایفای نقش‌های جدید در روابط با دولت است. حرکت به‌سمت دموکراسی که مستلزم حق مشارکت جمعی و فردی در حکومت است (ابوشنب، ۲۰۱۵). هیلگرز^۲ دولت باز را به‌عنوان عمل ادغام دانش خارجی در فرایند سیاسی - اداری تعریف می‌کند. اینترنت همکاری بین شهروندان و مدیریت دولتی را در مقیاس وسیع ممکن کرده است. دولت باز را می‌توان به‌عنوان یک زنجیره ارزش تعاملی جدید و همکاری بین مدیریت عمومی و شهروندان، از طریق ادغام سیستماتیک بازیگران خارجی در فرایند حکومت‌داری دید. دولت باز تر می‌شود، فعالانه به‌دنبال همکاری و ایجاد مشارکت با شهروندان خود است، منابع خود را به اشتراک می‌گذارد و تلاش می‌کند تا شفافیت را تا حد امکان بهبود بخشد؛ بنابراین می‌توان آن را دولت مشارکتی نامید (کوهن، ۲۰۱۴). دولت باز شفافیت حاکمیت و صدای شهروندان در فراگردهای خطمشی‌گذاری عمومی است. در دولت باز موضوع‌های متفاوت مدیریتی از جمله شفافیت، پاسخ‌گویی، دسترسی باز به داده‌های دولتی، تضمین حق استفاده از اطلاعات و سازوکارهای مشارکت مطرح می‌شود. بانک توسعه آمریکا، دولت باز را مبتنی بر ارتقای شفافیت و دسترسی عموم به اطلاعات، مشارکت شهروندان و همکاری میان ذی‌نفعان هم در شکل‌گیری خطمشی و هم در ارائه خدمات می‌داند (ابوالمعالی و همکاران، ۱۳۹۹). دولت باز نیازمند به‌کارگیری خطمشی‌گذاری باز است که بازتر کردن فرایند خطمشی‌گذاری و شنیدن خواسته‌های عموم در فرایند خطمشی‌گذاری را شامل می‌شود تا بتواند اصول شفافیت، مشارکت و همکاری را پشتیبانی کند. خطمشی‌گذاری باز پشتیبان تحقق دولت باز است. خطمشی‌گذاری باز گشودن روند سیاست‌گذاری بر ایده‌های نو و تخصص‌ها و شنیدن صداهای مختلف است. در این رویکرد، مردم و نخبگان می‌توانند با هم تصمیم‌گیری کنند (نصوحی و همکاران، ۱۴۰۰). از جمله پیامدهای قابل انتظار خطمشی‌گذاری باز، بهینه‌تر شدن خطمشی‌های اتخاذ شده، حمایت از ذی‌نفعان، افزایش مشارکت و دسترسی نخبگان و مردم به داده‌هاست (عین‌علی، ابراهیمی، فرهادی نژاد و دانایی‌فرد، ۱۴۰۲).

شفافیت

شفافیت در دولت به این معناست که اطلاعات دولتی و تصمیمات مدیریتی باید برای همه شهروندان قابل دسترسی و قابل درک باشد (وینوگرادوا و موسیوا^۳، ۲۰۱۵). شفافیت اولین ابتکار بزرگ پیشنهاد شده دولت اوپاما بود که در آن یک وبسایت (www.data.gov) برای دسترسی به داده‌های فدرال ایجاد شد. بُعد شفافیت دولت باز حول محور داده‌ها و اطلاعات است. ابعاد اطلاعات شامل دقت، اعتبار، امنیت، جامعیت، مرتبط بودن، به موقع بودن، قابل اعتماد بودن و کیفیت عالی است (ابوشنب، ۲۰۱۵). شفافیت یک پیش شرط برای هر دموکراسی کارآمد است. پلتفرم‌های دولتی باز با افزایش دسترسی آنلاین به اسناد و وضعیت فعلی فرایندها، شفافیت را افزایش می‌دهند. دسترسی آنلاین باید به استاندارد برای تمام اسناد مورد استفاده توسط اداره عمومی تبدیل شود. بر اساس مفهوم دولت باز، همه اسناد باید

1. Abu-Shanab
2. Hilgers
3. Vinogradova and Moiseeva

به صورت آنلاین در دسترس باشند، تنها اسنادی که حاوی اطلاعات شخصی یا مرتبط با امنیت‌اند، در دسترس عموم قرار نمی‌گیرند (کوهن، ۲۰۱۴). شفافیت به معنای جریان آزاد اطلاعات است و تمامی ذی‌نفعان قابلیت دسترسی آسان به اطلاعات را دارند. وجود شفافیت در تصمیم‌گیری‌های اقتصادی و اداری نقش مؤثری در اداره محیط دانشگاهی دارد (داداش کریمی، میرسپاسی و نجف بیگی، ۱۳۹۸).

مشارکت

مشارکت سهیم کردن شهروندان در فرایند تصمیم‌گیری است. هدف از مشارکت، ارتقای مسئولیت اجتماعی و سیاسی است. دولت باز با مشارکت مرتبط است؛ زیرا تلاش‌های دولت باز به مشارکت بهتر منجر خواهد شد. بسیاری از ابزارهای مشارکت شامل وبسایت‌ها، رسانه‌های اجتماعی، وبلاگ‌ها و... است. از طریق انتشار داده‌های دولتی به شهروندان این فرصت داده می‌شود که به طور فعال در فرایندهای حکمرانی، مانند تصمیم‌گیری و خط‌مشی‌گذاری شرکت کنند، نه اینکه به طور پراکنده، در انتخابات، هر چند سال یک بار فقط رأی دهند. از طریق ابتکارات داده‌های دولتی باز مانند پورتال‌ها، ذی‌نفعان نیز می‌توانند اطلاعات بیشتری داشته باشند و می‌توانند تصمیمات بهتری بگیرند (بسین^۱، ۲۰۲۱). مشارکت در آموزش عالی، شامل اقداماتی است که براساس آن استادان، دانشجویان، کارمندان و سایر ذی‌نفعان، در تصمیم‌گیری‌های مربوط به دانشگاه مشارکت می‌کنند. مؤسسه‌های آموزشی و پژوهشی، از قبیل دانشگاه‌ها با مسائل و مشکلات متعدد و آشفتگی در برنامه‌ریزی استراتژیک مواجهند؛ بنابراین لازم است برای تصمیم‌گیری به همه ذی‌نفعان توجه شود (احمدی، نعمت‌الهی و اسدالهی دهکردی، ۱۴۰۱).

همکاری

همکاری بحث‌برانگیزترین بُعد در میان ارکان دولت باز است؛ زیرا به معنای درگیر شدن دو طرف در یک فرایند برای تولید چیزی (گزارش، اطلاعات، محصول یا هر مورد دیگر) است. همچنین می‌توان همکاری را به عنوان تلاش مشترک برای مشارکت در روند دموکراتیک تعریف کرد که شامل فرایندی از مشارکت و مشورت در خصوص مسائل برای تصمیم‌گیری است (بسین، ۲۰۲۱). همکاری افراد متخصص را با تصمیم‌گیرندگان دولتی همراه می‌کند تا راه‌حلی را پیشنهاد دهند که قابل اجرا باشند. همکاری به دولت‌ها کمک می‌کند تا به مشکلات عمومی پیچیده که فاقد راه‌حل‌های ساده‌اند و به تلاش در فراسوی مرزهای سازمانی، تفکر کلی نگر و مشارکت عمومی نیاز دارند، رسیدگی کنند. مانند مشارکت، همکاری نیز به طور بالقوه می‌تواند اثربخشی دولت را افزایش دهد. همکاری ارتباط بخش‌های مختلف جامعه را می‌طلبد تا با هم کار کنند. با تأکید بر اینکه شهروندان اطلاعات تکمیلی دارند که می‌تواند برای حل مشکلات عمومی استفاده شود (هریسون و همکاران، ۲۰۱۲) برخی از سازمان‌ها از مشارکت و همکاری به جای یکدیگر استفاده می‌کنند و بین آن‌ها در برنامه‌های دولت باز خود تمایز قائل نمی‌شوند. با این حال، تمایز قائل بین این دو لازم است. مشارکت به مشارکت عمومی در ارتباطات تعاملی نسبتاً ساده، مانند وبلاگ‌نویسی، میکرو بلاگینگ، شبکه‌های اجتماعی،

اشتراک‌گذاری عکس/ویدئو و ایده‌پردازی اشاره دارد. در کل، به رسانه‌های اجتماعی گویا برای ارتباط دادن افراد و کمک به به‌اشتراک‌گذاری ایده‌آنها متکی است. از سوی دیگر، همکاری به مشارکت عمومی در کارهای پیچیده یا پروژه‌هایی اشاره دارد که هدف آنها تولید خروجی‌های خاص است. چنین وظایفی شامل نوشتن و ویرایش گروهی اسناد، توسعه برنامه‌های کاربردی ویکی، توسعه نرم‌افزار منبع باز، سازمان‌دهی رویدادها و غیره است. همکاری متکی بر رسانه‌های اجتماعی مشترک مانند Wiki، Google Docs، و نرم‌افزار کسب‌وکار اجتماعی است. همکاری باز باید فراتر از همکاری بین سازمانی باشد و نه تنها بخش عمومی، بلکه بخش خصوصی را نیز شامل شود (لی و کواک^۱، ۲۰۱۲).

داده‌های باز

داده‌های باز (داده آزاد)، داده‌هایی هستند که برای همه ذی‌نفعان قابل دسترسی و استفاده است و می‌تواند آزادانه توزیع شود (ابوشنب، ۲۰۱۵). داده‌های باز دارای ویژگی‌هایی همچون در دسترس بودن، فهم‌پذیر بودن، کامل بودن، به‌موقع بودن، بدون خطا و دارای امنیت هستند (ولیکوویچ، بوگدانوویچ دینیچ و استویمنوف^۲، ۲۰۱۴). ریشه «داده باز» در اعتقاد به این امر است که شهروندان باید به اطلاعاتی دسترسی داشته باشند که توسط سازمان‌های دولتی جمع‌آوری می‌شوند (مؤمن کاشانی، ۱۳۹۷). داده‌های دولتی شامل اطلاعات ارزشمندی هستند که در صورت باز شدن، می‌توان در حوزه‌های مختلف از آنها بهره گرفت. داده‌های دولتی باز امکان نظارت بهتر بر عملکرد سازمان‌های دولتی، شفافیت، عدالت و دستیابی به نوآوری را فراهم می‌کنند (سرائی، محمدیان و خانی، ۱۴۰۱). نهادهای عمومی یکی از بزرگ‌ترین گردآورندگان داده‌ها در حوزه‌های مختلف هستند. این حوزه‌های داده از ترافیک، آب و هوا، اطلاعات جغرافیایی، توریستی، آمار، کسب‌وکار، بودجه بخش عمومی و سطوح عملکرد تا انواع داده‌ها در مورد سیاست‌ها و بازرسی (غذا، ایمنی، کیفیت آموزش و غیره) را شامل می‌شود. اغلب، تعداد محدودی از داده‌ها توسط سازمان‌ها منتشر می‌شوند. سازمان‌های دولتی، اغلب به داده‌هایی اشاره می‌کنند که انتشار آنها توسط دولت مجاز است. مدیران و سایر کارمندان دولتی اغلب تمایل دارند که از ارائه داده‌های خود اجتناب کنند؛ زیرا این امر زمینه‌ای را ایجاد می‌کند که ممکن است به ایجاد سؤال‌های مهم در افکار عمومی منجر شود. دسترسی به داده‌های باز با اعمال فشار بر سازمان‌های عمومی برای انتشار داده‌های خود، به‌طور قابل توجهی افزایش یافته است. داده‌های مورد نیاز برای رسیدگی به مسائل و مشکلات پیچیده در اختیار سیاست‌گذاران قرار می‌گیرد و می‌تواند به مشارکت شهروندان در تجزیه و تحلیل مقادیر زیادی از مجموعه داده‌ها کمک کند. داده‌های باز اغلب برای توسعه خطمشی عمومی و ارائه خدمات ضروری هستند. با منتشر شدن داده‌ها، حرکتی از یک سیستم سنتی بسته به سیستم باز انجام می‌شود. دولت باز شفافیت و مشارکت را ترویج می‌کند تا امکان نظارت مؤثر را فراهم کند. افشای کامل، فوری و گسترده داده‌های عمومی منجر به یک دولت پاسخ‌گو و شفاف می‌شود. منتشر کردن داده‌ها موجب تحریک نوآوری و ارتقای رشد اقتصادی می‌شود. یکی از کاربردهای مهم این است که سرمایه‌گذاران و شرکت‌ها می‌توانند از داده‌های باز برای سرمایه‌گذاری استفاده کنند. سیاست‌گذاران نیز باید

1. Lee and Kwak

2. Veljković, Bogdanović-Dinić & Stoimenov

آماده به اشتراک‌گذاری داده‌های خود باشند. یکی از مزایای اصلی باز کردن یک سیستم، توانایی بهره‌برداری از هوش جمعی است. ایده اصلی این است که تحت شرایط مناسب، گروه‌ها می‌توانند جایگزین‌های بهتری پیشنهاد کنند و تصمیم‌های بهتری نسبت به باهوش‌ترین افراد به تنهایی اتخاذ کنند (یانسن، چارالابیدیس و زایدرویک، ۲۰۱۲). در حال حاضر بسیاری از داده‌های موجود در آموزش عالی مانند گزارش‌های مالی دانشگاه‌ها، نتایج و فرایندهای ارزیابی و... برای استفاده پژوهشگران و سایر نهادهای غیردولتی، به آسانی در دسترس نیست. توجه به سیاست‌گذاری در حوزه داده باز و توسعه قوانین مربوط به انتشار داده‌ها و اطلاعات، می‌تواند به ارتقای کیفیت نظام آموزش عالی ایران کمک کند (امیری فرح‌آبادی، سلیمانی و ابوالقاسمی، ۱۳۹۷).

پیشینه تجربی پژوهش

در ادامه، برخی از پژوهش‌های انجام شده در حوزه پژوهش حاضر، به‌طور خلاصه بیان شده است. نصوحی و همکاران (۱۴۰۰) پژوهشی با رویکرد تبیین مدل خطمشی‌گذاری باز در تحقق اصول دولت باز انجام دادند. در این پژوهش هدف آن بوده است که ضمن بررسی مفهوم دولت باز و تبیین مدل خطمشی‌گذاری باز، این مدل به‌عنوان پشتیبان مفهوم دولت باز تبیین شود. در این پژوهش از روش فراترکیب تفسیری - انتقادی استفاده شده است. پس از جست‌وجوی مطالب مرتبط و ارزیابی آن‌ها، ۳۷ منبع انتخاب و با بهره‌گیری از نرم‌افزار مکس کیودا ۲۰۲۰ به کدگذاری، استخراج تم‌ها و ابعاد مدل پرداخته شده است. بر اساس یافته‌های پژوهش، دولت باز که شامل سه اصل شفافیت، مشارکت و همکاری است، نیاز دارد که مدل خطمشی‌گذاری باز را به‌کار گیرد؛ یعنی بازتر کردن فرایند سیاست‌گذاری و شنیدن صداهای پس‌زده در فرایند سیاست‌گذاری تا بتواند سه اصل مذکور را پشتیبانی کند.

نظری (۱۳۹۹) در پژوهشی به طراحی چارچوب مطلوب حکمرانی باز در حوزه آب در کشور پرداخته است. این پژوهش اولین مطالعه در زمینه حکمرانی خوب در حوزه آب است. در این پژوهش، از رویکرد رویش نظریه استفاده شده است. مراحل کدگذاری باز، محوری و انتخابی انجام شده و چارچوبی شامل هشت گام اجرایی برای رسیدن به حکمرانی باز در حوزه آب ارائه شده است که عبارت‌اند از: «تأمین انسجام سیاستی»، «گفتمان‌سازی»، «تثبیت جایگاه قانونی مردم و سازمان‌های مردم‌نهاد در مدیریت آب کشور»، «ایجاد بانک اطلاعات آب کشور»، «تقویت و به‌روزرسانی سامانه‌های تولید، جمع‌آوری و پردازش آمار آب کشور»، «انتشار آزاد آمار و اطلاعات آب کشور»، «ایجاد نهاد تنظیم و مقررات آب کشور» و «به رسمیت شناختن دولت محلی».

مؤمن کاشانی و همکاران (۱۳۹۹) پژوهشی با هدف ارائه مدلی برای سنجش میزان تمایل خطمشی‌گذاران به دولت باز و بررسی تفاوت سطح تمایل به دولت باز در گروه‌های مختلف خطمشی‌گذاران انجام داده‌اند. در این پژوهش از طرح پژوهش آمیخته اکتشافی استفاده شده است. در مرحله کیفی، روش فراترکیب و در مرحله کمی، پیمایش و تحلیل داده‌های ۱۱۶ پرسش‌نامه توزیع شده بین خطمشی‌گذاران به کار گرفته شده است. نتایج پژوهش حاکی از آن بوده است

که سطح تمایل خطمشی‌گذاران به دولت باز در ایران زیاد است و میزان گرایش به دولت باز در میان گروه‌های سنی مختلف، گروه‌های دارای جایگاه فعلی مختلف و گروه‌های مختلف، از نظر نحوه آشنایی با دولت باز متفاوت است.

ابوالمعالی و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی به طراحی الگویی برای شناسایی پیشران‌های کاربست مدل حکومت باز در دستگاه‌های اجرایی ایران پرداخته‌اند. روش اجرای پژوهش کیفی و از نوع تحلیل مضمون بوده و داده‌ها و اطلاعات با روش کتابخانه‌ای و با ابزار فیش‌برداری گردآوری شده است. همچنین داده‌های مکمل، از طریق مصاحبه با خبرگان دانشگاهی و افراد صاحب نظر جمع‌آوری و تحلیل شده است. مصاحبه‌ها به صورت هدفمند با ۱۶ خبره دانشگاهی و اجرایی متخصص در زمینه موضوع انجام شده است. در بخش کیفی پژوهش با کدگذاری باز و محوری داده‌های به دست آمده از مصاحبه، عوامل پیشران کاربست حکومت باز شناسایی و اولویت‌بندی شده‌اند. در بخش کمی نیز، استادان خبره دانشگاهی مدل کیفی پژوهش را با استفاده از ابزار پرسش‌نامه و به کمک روش‌های CVR و CVI تأیید کرده‌اند. در کدگذاری باز، ۸۸ کد اولیه از مصاحبه با خبرگان استخراج و در نهایت این شبکه مضامین، در پنج مضمون اصلی دسته‌بندی شده است. اولویت این مضامین از دیدگاه کارشناسان (در بخش کیفی پژوهش) برای کاربست حکومت باز به ترتیب عبارت‌اند از: اجرایی شدن قانون دسترسی آزاد به اطلاعات، داده حاکمیتی باز، استفاده از فناوری، بهره‌گیری از داده‌های حکومتی و فناوری برای اجرایی کردن برنامه‌های دولت به مثابه پلتفرم و دسترسی به شفافیت واقعی.

پارک و او (۲۰۲۰) به انجام پژوهشی با هدف بررسی عوامل اصلی مؤثر بر باز بودن دولت، شاخص جهانی باز بودن دولت و بررسی چگونگی نقش عوامل در پیشرفت دولت باز توسط کشورها پرداخته‌اند. این مطالعه چهار عامل اصلی را شناسایی کرده است که شامل پاسخ‌گویی، مشارکت و آزادی شهروندان، شفافیت و فناوری اطلاعات و ارتباطات است.

ساکسنا و محمد^۱ (۲۰۱۸) در پژوهشی به بررسی موانع استفاده از داده‌های دولت باز پرداخته‌اند. این مقاله به دنبال بررسی استفاده از داده‌های دولت باز در میان متخصصان بخش خصوصی و سازمان‌های غیردولتی در پاکستان است. در این پژوهش تجزیه و تحلیل مستند برای بررسی پورتال ملی داده‌های دولت باز در پاکستان انجام شده است. علاوه بر این، مصاحبه‌های ساختاری با ۴۹ نماینده مدیریت ارشد بخش خصوصی و سازمان‌های غیردولتی انجام شده است تا دیدگاه‌های آن‌ها درباره استفاده از داده‌های دولت باز برای اهداف حرفه‌ای بررسی شود. همچنین، سوالاتی در رابطه با چالش‌های به کارگیری دولت باز برای اهداف حرفه‌ای مطرح شده است. داده‌های دولت باز برای بخش خصوصی و سازمان‌های غیردولتی کاربرد زیادی دارد؛ با این حال، ابتکارات بیشتری از سوی دولت برای باز کردن مجموعه داده‌های آن‌ها مورد نیاز است.

پارونگ و همکاران^۲ (۲۰۱۸) پژوهشی در زمینه موانع و استراتژی‌های پذیرش داده‌های دولتی باز با استفاده از AHP-TOPSIS فازی در اندونزی انجام دادند. هدف این مطالعه، پیشنهاد استراتژی‌هایی برای رسیدگی به موانع اصلی شناسایی شده، به منظور دسترسی آزاد عموم به داده‌های دولتی است. در این مطالعه برای تعیین وزن موانع و استراتژی‌ها، از تکنیک تحلیل سلسله مراتبی فازی استفاده شده است. در مجموع، پنج دسته مانع شناسایی شده است که به ترتیب

1. Saxena & Muhammad
2. Parung et al.

اهمیت عبارت‌اند از: موانع حقوقی و حریم خصوصی، موانع فرهنگ دولتی، موانع اجتماعی، موانع فنی و موانع اقتصادی. پژوهش‌های انجام شده در زمینه دولت باز در کشور بسیار اندک است و بررسی پژوهش‌های پیشین نشان داد که تاکنون در هیچ پژوهشی، الگوی جامع برای خطمشی‌گذاری با رویکرد دولت باز در آموزش عالی ارائه نشده است. از این‌رو در این پژوهش تلاش شد تا به موضوع طراحی الگوی خطمشی‌گذاری با رویکرد دولت باز در آموزش عالی پرداخته شود. پژوهش حاضر می‌تواند شکاف مطالعاتی را از طریق مدل ارائه شده در آموزش عالی، به‌عنوان نخستین مدل در این زمینه پر کند.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش از منظر ماهیت و هدف کاربردی و بر اساس نوع روش، توصیفی - پیمایشی است. روش‌شناسی پژوهش حاضر کیفی و کمی است و تحقیقی اکتشافی است. در بخش کیفی با مطالعه ادبیات و پیشینه پژوهش و مصاحبه با کارشناسان، اطلاعات مورد نیاز جمع‌آوری و با استفاده از رویکرد تحلیل مضمون بررسی شدند و در پایان مدل پژوهش تدوین شد. در بخش کمی نیز مدل ارائه شده ارزیابی شد. در بخش کمی به‌منظور جمع‌آوری داده برای ارزیابی مدل، پرسش‌نامه‌ای محقق ساخته تهیه شد. جامعه آماری پژوهش در مرحله اول و در بخش کیفی، ۱۰ نفر از کارشناسان مدیریت دولتی در دانشگاه سیستان و بلوچستان در حوزه موضوع پژوهش بود. در مرحله اول پژوهش، از نمونه‌گیری به‌روش گلوله برفی استفاده شد. ابتدا استادان انتخاب شدند و از ایشان درخواست شد که سایر کارشناسان را معرفی کنند. جامعه آماری بخش کمی، اعضای هیئت علمی و کارمندان اداری دانشگاه سیستان و بلوچستان بودند. در بخش کمی برای تعیین حجم نمونه، از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای تصادفی نسبی استفاده شد. بدین صورت که ابتدا با استفاده از فرمول کوکران حجم نمونه براساس کل جامعه (اعضای هیئت علمی و کارمندان اداری دانشگاه) محاسبه شد؛ سپس به نسبت حجم هر جامعه، حجم نمونه مشخص و با استفاده از نمونه‌گیری تصادفی، افراد مورد نیاز از هر گروه به نسبت انتخاب شد. در جدول ۱ تعداد جامعه و نمونه آماری بخش کمی ارائه شده است.

جدول ۱. تعداد جامعه و نمونه آماری در بخش کمی

جامعه آماری	تعداد جامعه	حجم نمونه
اعضای هیئت علمی دانشگاه سیستان و بلوچستان	۴۰۰	۱۰۹
کارمندان اداری دانشگاه سیستان و بلوچستان	۶۲۰	۱۷۰
جمع	۱۰۲۰	۲۷۹

در زمستان ۱۴۰۱ پرسش‌نامه نهایی بین کارمندان اداری و استادان دانشگاه توزیع و جمع‌آوری شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها در بخش کمی از روش معادلات ساختاری و نرم‌افزار اسمارت پی‌ال‌اس استفاده شد. در بخش کیفی پژوهش، به‌منظور افزایش روایی تلاش شد که از کارشناسانی استفاده شود که در حوزه مدیریت دولتی متخصص هستند و برای مشارکت در پژوهش تمایل و انگیزه دارند. برای بررسی روایی، علاوه بر روایی محتوا و

تأیید مؤلفه‌ها توسط استادان و کارشناسان، از روایی هم‌گرا نیز استفاده شد. روایی هم‌گرا یک سنجه کمی است که میزان هم‌بستگی درونی و هم‌سویی گویه‌های سنجش یک مقوله را نشان می‌دهد. برای روایی هم‌گرا باید میانگین واریانس استخراج شده (AVE)^۱ محاسبه شود. روایی هم‌گرا زمانی وجود دارد که AVE از ۰/۵ بزرگ‌تر باشد. برای سنجش پایایی، از روش آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی (CR)^۲ استفاده شد. مقدار آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی، باید بیش از ۰/۷ باشد. در رابطه با پایایی پرسش‌نامه محقق ساخته، ابتدا یک نمونه اولیه شامل ۳۰ پرسش‌نامه پیش‌آزمون شد و با استفاده از داده‌های به‌دست‌آمده، میزان اعتبار درونی با استفاده از روش آلفای کرونباخ محاسبه شد. در جدول ۲ مقدار آلفای کرونباخ برای پرسش‌نامه‌ها ارائه شده است. با توجه به اینکه مقادیر آلفای کرونباخ از ۰/۷ بیشتر است، پرسش‌نامه از پایایی قابل قبولی برخوردار است.

جدول ۲. آلفای کرونباخ پرسش‌نامه‌ها

پرسش‌نامه	سؤالات	ضریب آلفای کرونباخ
پرسش‌نامه پیشایندهای دولت باز	۱-۴۷	۰/۹۴۲
پرسش‌نامه دولت باز	۱-۱۷	۰/۹۱۰
پرسش‌نامه پیامدهای دولت باز	۱-۲۸	۰/۹۳۱

یافته‌های پژوهش

در بخش کیفی، با مطالعه ادبیات موضوع و مصاحبه با استادان و کارشناسان در حوزه مدیریت دولتی، پیشایندها و پیامدها و عوامل تشکیل‌دهنده دولت باز در آموزش عالی شناسایی شدند و برای شناخت و تحلیل الگوهای موجود در داده‌ها و سازمان‌دهی مشاهدات از روش تحلیل مضمون استفاده شد. ابتدا مضامین پایه (مؤلفه‌ها) احصا شدند. سپس مضامین پایه به‌طور متناوب مورد بازبینی، بررسی و پالایش مستمر قرار گرفتند و بر اساس وجه اشتراک و افتراق با یکدیگر ادغام شدند و در یک سطح بالاتر مضامین پیش‌سازمان‌دهنده (ابعاد) دسته‌بندی شدند. مضامین پیش‌سازمان‌دهنده نیز براساس شباهت‌ها و تفاوت‌ها دسته‌بندی شدند و مضامین فراگیر (مقوله) را تشکیل دادند. در ادامه نتایج مطالعات کیفی ارائه شده است.

قسمت الف: پیشایندهای دولت باز

مؤلفه‌هایی که به‌عنوان پیشایندهای دولت باز در آموزش عالی توسط پژوهشگران شناسایی شده‌اند، در جدول ۳ مشاهده می‌شوند.

1. Average Variance Extracted
2. Composite Reliability

جدول ۳. پیشایندهای دولت باز

مؤلفه‌ها	ابعاد	مقوله
تقویت زیرساخت‌های نرم‌افزاری و سخت‌افزاری	فناوری اطلاعات	عوامل ساختاری
تقویت زیرساخت و شبکه اینترنت		
استفاده از رسانه‌های اجتماعی		
حفظ امنیت نرم‌افزارهای مورد استفاده		
فراهم ساختن دسترسی به وبسایت برای غیر فارسی‌زبانان		
ارائه پشتیبانی فنی توسط وبسایت برای جست‌وجوی اطلاعات ترجیحی	خط مشی‌گذاری	
همکاری رشته‌های مختلف مانند علوم سیاسی، حقوق، مدیریت مالی و... برای تعریف و توسعه راه‌حل‌های دولت باز در دانشگاه		
تعیین اهداف پیاده‌سازی دولت باز در آموزش عالی و اطمینان از هم‌سو بودن این اهداف با مأموریت کلی و اهداف استراتژیک آموزش عالی		
اجازه دادن به کاربران و دانشجویان برای ارسال نظرات به مدیران		
لحاظ کردن شرایط واقعی دانشگاه در شناخت مشکلات و خط‌مشی‌گذاری	فنی و عملیاتی	
تدوین نظام‌نامه و شاخص‌های پایش، ارزیابی و نظارت بر سیاست‌ها و برنامه‌ها، آیین‌نامه‌ها، دستورالعمل‌ها، بخش‌نامه‌ها و رویه‌های کاری		
به‌کارگیری کارکنان و پرسنل متخصص و فنی در دانشگاه		
تعیین استاندارد انجام عملیات	مالی و بودجه	
استقرار نظام نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت در دانشگاه		
انتشار بودجه سالیانه دانشگاه		
ارائه گزارش‌های مالی مستمر و سالیانه از عملکرد دانشگاه	ساختار سازمانی	
رصد عملکرد مالی روزانه		
اعلام مناصب شغلی خالی، شرح شغل و سیاست‌های استخدام		
تعامل سازمانی و ارتباط میان واحدهای مختلف برای به اشتراک‌گذاری داده‌ها	اجتماعی - فرهنگی	عوامل زمینه‌ای
عدم بوروکراسی اداری زائد در دانشگاه		
ساختار سازمانی غیرمتمرکز در دانشگاه و دانشکده‌ها		
فرهنگ فناوری‌گرایی		
فرهنگ سازمانی باز	قانونی - حقوقی	
فرهنگ نوآورانه و ریسک‌محور		
قوانین مربوط به حفظ حریم شخصی		

مقوله	ابعاد	مؤلفه‌ها
عوامل رفتاری		حفظ حقوق مالکیت فکری در تولید، انتشار و تعیین دسترسی به داده‌ها
		تشریح دستورالعمل‌های عمومی و خاص برای اجرای دولت باز در دانشگاه
		هنجارها و راهنمایی‌های قانونی مشخص برای مسائل مربوط به کپی رایت، حفاظت از داده‌ها و استفاده از داده‌ها در اجرای دولت باز
	سیاسی	به‌کارگیری دولت الکترونیک در فرایندهای اداری دانشگاه
		دموکراسی الکترونیک آگاهی سیاسی دانشجویان
	اطلاعاتی	انتشار آمار و اطلاعات آموزش عالی
		تقویت و به‌روزرسانی سامانه‌های تولید، جمع‌آوری و پردازش آمار آموزش عالی کشور
		حفظ امنیت داده‌ها، حفظ محتوا، جلوگیری از جعل و تغییر داده‌ها
	رهبری و مدیریت	حمایت مسئولان آموزش عالی از پیاده‌سازی دولت باز
		هدایت تعاملات میان کارکنان، استادان، دانشجویان و سایر ذی‌نفعان برخورداری مدیران آموزش عالی از هوش استراتژیک
	منابع انسانی	افزایش سرمایه اجتماعی
		استقلال کارکنان دانشگاه در انجام وظایف
افزایش اعتماد به دانشجویان و کارکنان دانشگاه		
آموزش	آموزش کافی به کارکنان برای به‌کارگیری تجهیزات و نرم‌افزارها	
	آشنایی کارکنان دانشگاه با نقش‌ها و مسئولیت‌های خود	
	آشنا نمودن کارکنان دانشگاه با محتوا و مقررات دولت باز و ایجاد آمادگی در کارکنان به پذیرش دولت باز	
عدالت سازمانی	برگزاری کارگاه‌ها و کنفرانس‌ها و ارائه آموزش‌های مرتبط با دولت باز توسط دانشگاه برای مدیران	
	توزیع عادلانه امکانات آموزشی	
	از میان برداشتن موانع دسترسی به آموزش با گسترش نظام آموزش باز و از راه دور عادلانه بودن برخورد با شکایات	

قسمت ب: دولت باز

گزاره‌های زیر به‌عنوان مؤلفه‌های دولت باز در آموزش عالی توسط پژوهشگران شناسایی شده‌اند.

جدول ۴. دولت باز

مؤلفه ها	ابعاد	مقوله
بهبود کیفیت و کمیت داده‌ها و اطلاعات آموزشی و پژوهشی	داده باز	چگونگی باز
بروزرسانی و انتشار به موقع داده‌ها		
قابل پردازش بودن داده‌ها		
امکان دسترسی رایگان پژوهشگران به داده‌های مختلف و گزارشاتی که در دانشگاه تهیه شده‌اند		
گسترش سرویس داده خودکار و کاهش مداخلات انسانی		
انتشار اطلاعات مربوط به فرایندها و تصمیمات آموزش عالی به صورت آنلاین		
شفافیت در حقوق و دستمزد مدیران و مسئولان دانشگاه	شفافیت	
افزایش میزان دسترسی به اطلاعات و فرایندهای تصمیم‌گیری		
تلاش برای انتشار اطلاعات به‌منظور استفاده آموزشی توسط استادان، دانشجویان و پژوهشگران		
داشتن برنامه‌ای روشن برای آموزش و پژوهش	مشارکت	
نگرش مثبت مدیران دانشگاه به کار گروهی و افزایش هم‌فکری		
گسترش مشارکت کارکنان، مدیران و دانشجویان و استفاده از تجربیات، ایده‌ها و تخصص آن‌ها		
حضور فعال اعضای هیئت علمی در اجرای پروژه‌های تحقیقاتی	همکاری	
تعبیه و پیاده‌سازی فرایند همکاری باز به صورت آنلاین		
به‌کارگیری روش‌های نوآورانه مانند جوایز و مسابقات برای کسب ایده و افزایش همکاری دانشجویان		
همکاری باز با دانشجویان برای حل مشکلات و مسائل پیچیده		
گسترش همکاری دانشگاه با سازمان‌های غیرانتفاعی و بخش خصوصی برای ارائه خدمات		

قسمت ج: پیامدهای دولت باز

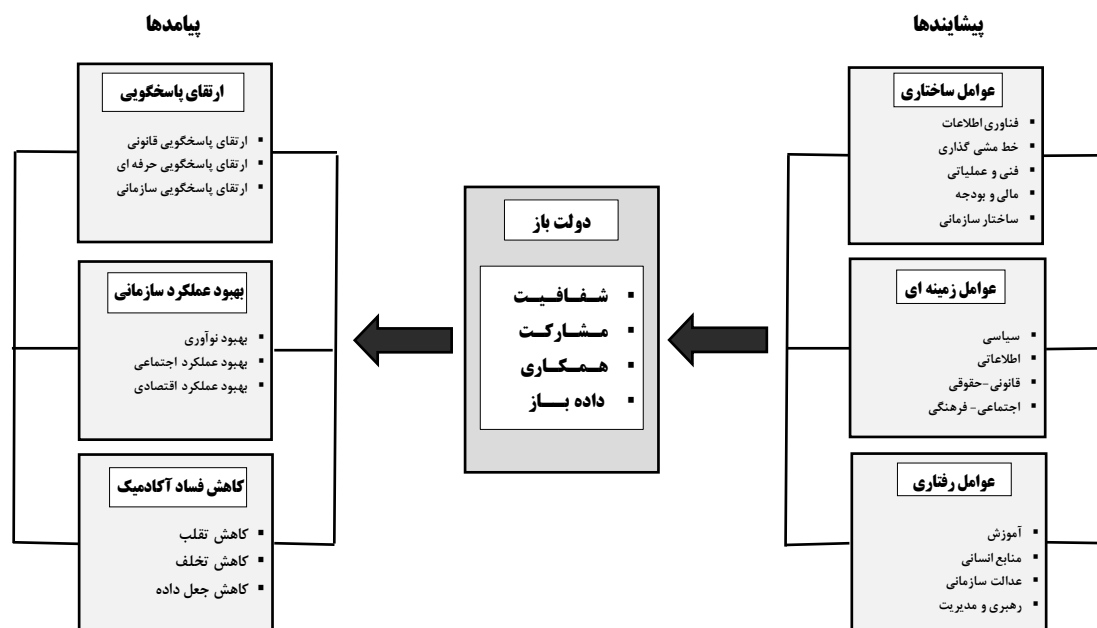
مؤلفه‌های زیر به‌عنوان پیامدهای دولت باز در آموزش عالی توسط پژوهشگران شناسایی شده‌اند.

جدول ۵. پیامدهای دولت باز

مؤلفه‌ها	ابعاد	مقوله
گسترش مسئولیت‌پذیری	ارتقای پاسخ‌گویی سازمانی	ارتقای پاسخ‌گویی
کاهش بوروکراسی و تبعیض اداری		
انجام ارزیابی دوره‌ای و انتشار منظم نتایج ارزیابی دانشگاه		
عمل به وعده‌ها از سوی مدیران و کارکنان دانشگاه		
اجرای قوانین و مقررات در دانشگاه	ارتقای پاسخ‌گویی قانونی	
اطلاع‌رسانی بهنگام و به موقع قوانین آموزشی و پژوهشی جدید		
رفع خلأها و مشکلات قانونی در خصوص مسائل دانشجویان		

مؤلفه‌ها	ابعاد	مقوله
راهنمایی دانشجویان برای حل مشکلات اداری شان	ارتقای پاسخ‌گویی حرفه‌ای	
تسهیل و کاهش زمان فرایندهای اداری دانشگاه		
عدالانه بودن ارائه خدمات		
کاهش میزان تمایل ترک خدمت کارمندان و استادان دانشگاه	بهبود عملکرد اجتماعی	
افزایش رضایت و انگیزه کارمندان، استادان و دانشجویان		
توانمندسازی دانشجویان، اعضای هیئت علمی و کارکنان اداری دانشگاه		
دسترسی دانشجویان و استادان به اطلاعات دانشگاه و دانشکده‌ها	بهبود عملکرد اقتصادی	
افزایش اثربخشی فعالیت‌ها با انتشار داده‌ها		
افزایش کارایی فعالیت‌ها با انتشار داده‌ها		
تهییج اقتصاد دیجیتال	بهبود نوآوری	
تحریک نوآوری و خلق ایده‌های نو		
ارتقای استارت‌آپ‌ها در دانشگاه		
کاهش تغییر غیرقانونی یا جعل داده‌ها، اسناد، تصاویر	کاهش جعل داده	
کاهش حذف غیرمجاز از داده‌ها، اطلاعات و یا نتایج در اسناد و گزارش‌ها و ارائه آن‌ها		
کاهش پنهان کردن داده‌ها		
کاهش استفاده غیرمجاز از مواد، دستگاه‌ها، منابع یا رویه‌ها در انجام فعالیت‌های دانشگاهی	کاهش تقلب	
کاهش کپی کردن از دیگران در انجام پژوهش		
متعهد بودن به آئین‌نامه‌ها و مقررات آموزشی و پژوهشی دانشگاه	کاهش تخلف	
کاهش سوء استفاده از منابع و امکانات دانشگاه		
کاهش اخلال در روند اجرای برنامه‌های دانشگاه		
عدم جذب دانشجو خارج از ضوابط قانونی		

برای انجام پژوهش‌های علمی، چارچوبی نظری یا مدل مفهومی پژوهش نیاز است. مدل مفهومی بر اساس روابط میان برخی از عواملی به‌دست می‌آید که در خصوص مسائل مورد پژوهش مهم تشخیص داده شده است. در پژوهش حاضر، مدل مفهومی پژوهش در راستای بهبود خط‌مشی‌گذاری با رویکرد دولت باز در آموزش عالی با بررسی مبانی نظری و پژوهش‌های داخلی و خارجی و مصاحبه با کارشناسان طراحی شده است. این پژوهش می‌تواند شکاف مطالعاتی را از طریق مدل طراحی شده، به‌عنوان نخستین مدل در این زمینه پُر کند. با توجه به مؤلفه‌های دولت باز و پیشایندها و پیامدهای آن، می‌توان مدل پژوهش را به شکل زیر ارائه داد. شکل ۱ مدل مفهومی پژوهش را نشان می‌دهد.

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

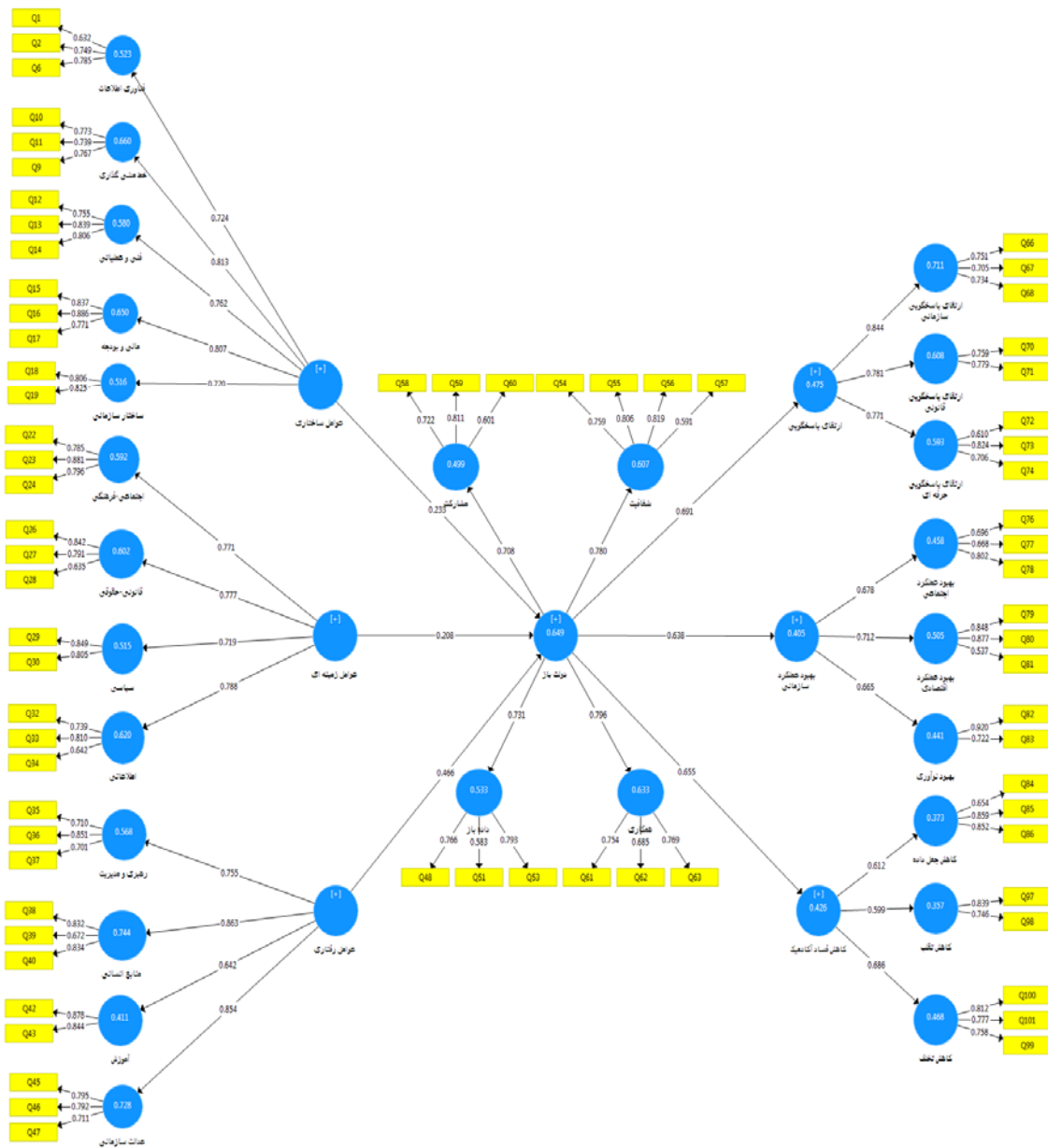
منبع: نگارندگان، ۱۴۰۲

اعتبارسنجی مدل پژوهش

در این پژوهش از مدل سازی معادلات ساختاری مبتنی بر رویکرد حداقل مربعات جزئی و از نرم افزار اسمارت پی ال اس برای بررسی مدل پیشنهادی استفاده شده و این بررسی، طی سه مرحله انجام شده است. در مرحله اول مدل بیرونی پژوهش، در مرحله دوم مدل درونی و در مرحله سوم، مدل کلی پژوهش بررسی شده است.

ارزیابی مدل اندازه گیری (مدل بیرونی)

در بررسی مدل بیرونی پژوهش، ابتدا بار عاملی سؤالها (مؤلفهها)، بعد پایایی و دست آخر روایی مدل بررسی شد. مقدار بارهای عاملی از طریق محاسبه مقدار همبستگی شاخصهای یک سازه با آن سازه محاسبه می شوند. اگر مقدار بارهای عاملی برابر یا بیشتر از ۰/۴ شود، نشان دهنده این است که واریانس بین سازه و شاخصهای آن از واریانس خطای اندازه گیری آن سازه بیشتر است و پایایی در مورد آن مدل اندازه گیری مورد قبول است. البته برخی از نویسندگان عدد ۰/۵ را به عنوان ملاک بارهای عاملی پیشنهاد داده اند. اگر پژوهشگر پس از محاسبه بارهای عاملی با مقادیری کمتر از ۰/۴ مواجه شد، باید آن مؤلفهها (سؤالات پرسش نامه) را اصلاح یا از مدل پژوهش حذف کند (داوری و رضازاده، ۱۳۹۲). در شکل ۲ مقدار بار عاملی و ضرایب مسیر نشان داده شده است.

شکل ۲. بار عاملی و ضرایب مسیر

برای بررسی پایایی مدل بیرونی از معیار ضریب آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی (CR) استفاده شد. مقدار ضریب آلفای کرونباخ از صفر تا یک متغیر است. اگر مقدار آلفای کرونباخ بالاتر از ۰/۷ باشد، نشان می‌دهد که پایایی مورد قبول است. با توجه به جدول ۶ مقدار آلفای کرونباخ برای سازه‌های مورد نظر بالاتر از ۰/۷ است که نشان‌دهنده پایایی مناسب مدل است.

جدول ۶. آلفای کرونباخ

ردیف	سازه	آلفای کرونباخ	وضعیت	ردیف	سازه	آلفای کرونباخ	وضعیت
۱	آموزش	۰/۷۲۰	مطلوب	۱۸	شفافیت	۰/۷۳۴	مطلوب
۲	اجتماعی - فرهنگی	۰/۷۵۸	مطلوب	۱۹	عدالت سازمانی	۰/۷۱۱	مطلوب
۳	ارتقای پاسخ‌گویی	۰/۷۵۶	مطلوب	۲۰	عوامل رفتاری	۰/۸۱۷	مطلوب
۴	ارتقای پاسخ‌گویی حرفه‌ای	۰/۷۴۱	مطلوب	۲۱	عوامل زمینه‌ای	۰/۷۹۷	مطلوب
۵	ارتقای پاسخ‌گویی سازمانی	۰/۷۳۲	مطلوب	۲۲	عوامل ساختاری	۰/۸۶۴	مطلوب
۶	ارتقای پاسخ‌گویی قانونی	۰/۷۳۸	مطلوب	۲۳	فناوری اطلاعات	۰/۷۱۵	مطلوب
۷	اطلاعاتی	۰/۷۴۹	مطلوب	۲۴	فنی و عملیاتی	۰/۷۱۹	مطلوب
۸	بهبود عملکرد اجتماعی	۰/۷۵۸	مطلوب	۲۵	قانونی - حقوقی	۰/۷۴۴	مطلوب
۹	بهبود عملکرد اقتصادی	۰/۷۲۷	مطلوب	۲۶	مالی و بودجه	۰/۷۷۸	مطلوب
۱۰	بهبود عملکرد سازمانی	۰/۷۰۸	مطلوب	۲۷	مشارکت	۰/۷۴۵	مطلوب
۱۱	بهبود نوآوری	۰/۷۴۱	مطلوب	۲۸	منابع انسانی	۰/۷۱۲	مطلوب
۱۲	خطمشی‌گذاری	۰/۷۳۰	مطلوب	۲۹	همکاری	۰/۷۶۱	مطلوب
۱۳	داده باز	۰/۷۲۹	مطلوب	۳۰	کاهش تخلف	۰/۷۵۸	مطلوب
۱۴	دولت باز	۰/۸۵۷	مطلوب	۳۱	کاهش تقلب	۰/۷۲۹	مطلوب
۱۵	رهبری و مدیریت	۰/۷۱۷	مطلوب	۳۲	کاهش جعل داده	۰/۷۰۹	مطلوب
۱۶	ساختار سازمانی	۰/۷۴۵	مطلوب	۳۳	کاهش فساد آکادمیک	۰/۷۷۶	مطلوب
۱۷	سیاسی	۰/۷۳۲	مطلوب				

معیار پایایی ترکیبی را ورتس و همکارانش^۱ در سال ۱۹۷۴ معرفی کردند. برتری پایایی ترکیبی نسبت به آلفای کرونباخ در این است که پایایی سازه‌ها، نه به صورت مطلق بلکه با توجه به هم‌بستگی سازه‌های شان با یکدیگر محاسبه می‌شود. در صورتی که مقدار پایایی ترکیبی بیشتر از ۰/۷ باشد، گویای پایایی درونی مناسب برای مدل‌های اندازه‌گیری است و اگر مقدار پایایی ترکیبی کمتر از ۰/۶ باشد، یعنی مدل اندازه‌گیری پایایی درونی مناسبی ندارد. پایایی ترکیبی در مدل‌سازی ساختاری، معیار بهتری از آلفای کرونباخ است؛ زیرا در محاسبه ضریب آلفای کرونباخ در مورد هر سازه، تمامی شاخص‌ها با اهمیت مساوی در محاسبات وارد می‌شوند. در صورتی که برای محاسبه پایایی ترکیبی، شاخص‌هایی که دارای بار عاملی بیشتری هستند، اهمیت زیادتری دارند. بنابراین مقادیر پایایی ترکیبی سازه‌ها، معیار واقعی‌تر و دقیق‌تری نسبت به آلفای کرونباخ آن‌هاست (داوری و رضازاده، ۱۳۹۲). با توجه به جدول ۷، مقدار پایایی ترکیبی برای هر سازه بالاتر از ۰/۷ است که پایداری قابل قبول برای مدل را نشان می‌دهد.

جدول ۷. پایایی ترکیبی

ردیف	سازه	پایایی ترکیبی (CR)	وضعیت	ردیف	سازه	پایایی ترکیبی (CR)	وضعیت
۱	آموزش	۰/۸۵۱	مطلوب	۱۸	شفافیت	۰/۸۳۵	مطلوب
۲	اجتماعی - فرهنگی	۰/۸۶۱	مطلوب	۱۹	عدالت سازمانی	۰/۸۱۱	مطلوب
۳	ارتقای پاسخ‌گویی	۰/۸۱۹	مطلوب	۲۰	عوامل رفتاری	۰/۸۵۵	مطلوب
۴	ارتقای پاسخ‌گویی حرفه‌ای	۰/۷۶۰	مطلوب	۲۱	عوامل زمینه‌ای	۰/۸۴۳	مطلوب
۵	ارتقای پاسخ‌گویی سازمانی	۰/۷۷۴	مطلوب	۲۲	عوامل ساختاری	۰/۸۸۵	مطلوب
۶	ارتقای پاسخ‌گویی قانونی	۰/۷۴۳	مطلوب	۲۳	فناوری اطلاعات	۰/۷۶۷	مطلوب
۷	اطلاعاتی	۰/۷۷۶	مطلوب	۲۴	فنی و عملیاتی	۰/۸۴۲	مطلوب
۸	بهبود عملکرد اجتماعی	۰/۷۶۷	مطلوب	۲۵	قانونی - حقوقی	۰/۸۰۳	مطلوب
۹	بهبود عملکرد اقتصادی	۰/۸۰۷	مطلوب	۲۶	مالی و بودجه	۰/۸۷۱	مطلوب
۱۰	بهبود عملکرد سازمانی	۰/۷۸۰	مطلوب	۲۷	مشارکت	۰/۷۵۷	مطلوب
۱۱	بهبود نوآوری	۰/۸۱۰	مطلوب	۲۸	منابع انسانی	۰/۸۲۵	مطلوب
۱۲	خط‌مشی‌گذاری	۰/۸۰۴	مطلوب	۲۹	همکاری	۰/۷۸۰	مطلوب
۱۳	داده باز	۰/۷۶۱	مطلوب	۳۰	کاهش تخلف	۰/۸۲۶	مطلوب
۱۴	دولت باز	۰/۸۸۱	مطلوب	۳۱	کاهش تقلب	۰/۷۷۳	مطلوب
۱۵	رهبری و مدیریت	۰/۸۰۰	مطلوب	۳۲	کاهش جعل داده	۰/۸۳۵	مطلوب
۱۶	ساختار سازمانی	۰/۷۹۹	مطلوب	۳۳	کاهش فساد آکادمیک	۰/۸۲۳	مطلوب
۱۷	سیاسی	۰/۸۱۳	مطلوب				

به‌منظور بررسی روایی مدل بیرونی از معیار روایی هم‌گرا^۱ استفاده شده است. روایی هم‌گرا یک سنجح کمی است که میزان هم‌بستگی درونی و هم‌سوایی گویه‌های سنجش یک مقوله را نشان می‌دهد. هرگاه یک سازه (متغیر پنهان) براساس چند گویه (متغیر مشاهده‌پذیر) اندازه‌گیری شود، هم‌بستگی بین گویه‌های آن به‌وسیله روایی هم‌گرا قابل بررسی است. اگر هم‌بستگی بین بارهای عاملی گویه‌ها بالا باشد، پرسش‌نامه از نظر هم‌گرایی معتبر است. این هم‌بستگی برای اطمینان از این موضوع ضروری است که آزمون آنچه باید سنجیده شود، می‌سنجد. برای روایی هم‌گرا باید میانگین واریانس استخراج شده محاسبه شود. شاخص میانگین واریانس استخراج شده، توسط فورنل و لارکر در سال ۱۹۸۱ معرفی شده است. معیار میانگین واریانس استخراج شده نشان دهنده میانگین واریانس به اشتراک گذاشته شده بین هر سازه با شاخص‌های خود است. به بیان ساده‌تر میانگین واریانس استخراج شده میزان هم‌بستگی یک سازه با شاخص‌های خود را نشان می‌دهد که هرچه این هم‌بستگی بیشتر باشد، برازش نیز بیشتر است. فورنل و لارکر معتقدند روایی هم‌گرا

زمانی وجود دارد که میانگین واریانس استخراج شده از ۰/۵ بزرگتر باشد (حبیبی و عدنور، ۱۳۹۶). با توجه به جدول ۸ مقادیر میانگین واریانس استخراج شده بیشتر از ۰/۵ می‌باشد، بنابراین روایی هم‌گرا تأیید می‌شود.

جدول ۸. روایی هم‌گرا

ردیف	سازه	میانگین واریانس استخراج شده (AVE)	وضعیت
۱	آموزش	۰/۷۴۱	مطلوب
۲	اجتماعی - فرهنگی	۰/۶۷۵	مطلوب
۳	ارتقای پاسخ‌گویی	۰/۵۰۱	مطلوب
۴	ارتقای پاسخ‌گویی حرفه‌ای	۰/۵۱۷	مطلوب
۵	ارتقای پاسخ‌گویی سازمانی	۰/۵۳۴	مطلوب
۶	ارتقای پاسخ‌گویی قانونی	۰/۵۹۱	مطلوب
۷	اطلاعاتی	۰/۵۳۸	مطلوب
۸	بهبود عملکرد اجتماعی	۰/۵۲۴	مطلوب
۹	بهبود عملکرد اقتصادی	۰/۵۹۳	مطلوب
۱۰	بهبود عملکرد سازمانی	۰/۵۱۲	مطلوب
۱۱	بهبود نوآوری	۰/۶۸۳	مطلوب
۱۲	خط‌مشی‌گذاری	۰/۵۷۸	مطلوب
۱۳	داده باز	۰/۵۱۹	مطلوب
۱۴	دولت باز	۰/۵۰۷	مطلوب
۱۵	رهبری و مدیریت	۰/۵۷۳	مطلوب
۱۶	ساختار سازمانی	۰/۶۶۶	مطلوب
۱۷	سیاسی	۰/۶۸۴	مطلوب
۱۸	شفافیت	۰/۵۶۱	مطلوب
۱۹	عدالت سازمانی	۰/۵۸۹	مطلوب
۲۰	عوامل رفتاری	۰/۵۱۴	مطلوب
۲۱	عوامل زمینه‌ای	۰/۵۲۰	مطلوب
۲۲	عوامل ساختاری	۰/۵۳۵	مطلوب
۲۳	فناوری اطلاعات	۰/۵۲۶	مطلوب
۲۴	فنی و عملیاتی	۰/۶۴۱	مطلوب
۲۵	قانونی - حقوقی	۰/۵۷۹	مطلوب
۲۶	مالی و بودجه	۰/۶۹۳	مطلوب
۲۷	مشارکت	۰/۵۱۳	مطلوب
۲۸	منابع انسانی	۰/۶۱۴	مطلوب
۲۹	همکاری	۰/۵۴۳	مطلوب
۳۰	کاهش تخلف	۰/۶۱۲	مطلوب
۳۱	کاهش تقلب	۰/۶۳۰	مطلوب
۳۲	کاهش جعل داده	۰/۶۳۱	مطلوب
۳۳	کاهش فساد آکادمیک	۰/۵۲۵	مطلوب

ارزیابی مدل ساختاری

تحلیل مسیر^۱ روشی آماری مبتنی بر تحلیل رگرسیون چند متغیری است که برای سنجش روابط متغیرها در یک مدل علی به کار می‌رود. در این روش از ضریب بتای استاندارد رگرسیون برای تعیین جهت و شدت روابط میان متغیرها استفاده می‌شود. مقدار آماره T نیز، معناداری روابط را نشان می‌دهد. تحلیل مسیر جهت و شدت روابط متغیرهای تحقیق را نشان می‌دهد. مقادیری که جهت و میزان تأثیر میان متغیرها را نشان می‌دهند، ضریب مسیر نام دارند و به صورت قراردادی با حرف β نمایش داده می‌شوند. اگر این مقدار منفی باشد، یعنی رابطه معکوس است و اگر مثبت باشد، این رابطه مستقیم است. مقدار ضریب β بین [۱ و -۱] است و هر چه قدر مطلق این مقدار از $0/3$ بیشتر باشد، نشان می‌دهد که تأثیر قوی‌تر است. اگر مقدار آماره T از $1/96$ بزرگ‌تر باشد رابطه معنادار است (حبیبی و سرآبادانی، ۱۴۰۱). مقادیر ضریب رگرسیونی در جدول ۹ و ضرایب معناداری در جدول ۱۰ ارائه شده است.

جدول ۹. ضریب رگرسیونی مسیرها

ردیف	مسیر	ضریب مسیر	ردیف	مسیر	ضریب مسیر
۱	ارتقای پاسخ‌گویی ← ارتقای پاسخ‌گویی حرفه‌ای	۰/۷۷۱	۱۷	عوامل رفتاری ← عدالت سازمانی	۰/۸۵۴
۲	ارتقای پاسخ‌گویی ← ارتقای پاسخ‌گویی سازمانی	۰/۸۴۴	۱۸	عوامل رفتاری ← منابع انسانی	۰/۸۶۳
۳	ارتقای پاسخ‌گویی ← ارتقای پاسخ‌گویی قانونی	۰/۷۸۱	۱۹	عوامل زمینه‌ای ← اجتماعی-فرهنگی	۰/۷۷۱
۴	بهبود عملکرد سازمانی ← بهبود عملکرد اجتماعی	۰/۶۷۸	۲۰	عوامل زمینه‌ای ← اطلاعاتی	۰/۷۸۸
۵	بهبود عملکرد سازمانی ← بهبود عملکرد اقتصادی	۰/۷۱۲	۲۱	عوامل زمینه‌ای ← دولت باز	۰/۲۰۸
۶	بهبود عملکرد سازمانی ← بهبود نوآوری	۰/۶۶۵	۲۲	عوامل زمینه‌ای ← سیاسی	۰/۷۱۹
۷	دولت باز ← ارتقای پاسخ‌گویی	۰/۶۹۱	۲۳	عوامل زمینه‌ای ← قانونی-حقوقی	۰/۷۷۷
۸	دولت باز ← بهبود عملکرد سازمانی	۰/۶۳۸	۲۴	عوامل ساختاری ← خط‌مشی‌گذاری	۰/۸۱۳
۹	دولت باز ← داده باز	۰/۷۳۱	۲۵	عوامل ساختاری ← دولت باز	۰/۲۳۳
۱۰	دولت باز ← شفافیت	۰/۷۸۰	۲۶	عوامل ساختاری ← ساختار سازمانی	۰/۷۲۰
۱۱	دولت باز ← مشارکت	۰/۷۰۸	۲۷	عوامل ساختاری ← فناوری اطلاعات	۰/۷۲۴
۱۲	دولت باز ← همکاری	۰/۷۹۶	۲۸	عوامل ساختاری ← فنی و عملیاتی	۰/۷۶۲
۱۳	دولت باز ← کاهش فساد آکادمیک	۰/۶۵۵	۲۹	عوامل ساختاری ← مالی و بودجه	۰/۸۰۷
۱۴	عوامل رفتاری ← آموزش	۰/۶۴۲	۳۰	کاهش فساد آکادمیک ← کاهش تخلف	۰/۶۸۶
۱۵	عوامل رفتاری ← دولت باز	۰/۴۶۶	۳۱	کاهش فساد آکادمیک ← کاهش تقلب	۰/۵۹۹
۱۶	عوامل رفتاری ← رهبری و مدیریت	۰/۷۵۵	۳۲	کاهش فساد آکادمیک ← کاهش جعل داده	۰/۶۱۲

جدول ۱۰. ضرایب معناداری Z (مقادیر T-value)

ردیف	مسیر	T	ردیف	مسیر	T
۱	ارتقای پاسخ‌گویی ← ارتقای پاسخ‌گویی حرفه‌ای	۲۷/۳۷۰	۱۷	عوامل رفتاری ← عدالت سازمانی	۳۳/۳۰۷
۲	ارتقای پاسخ‌گویی ← ارتقای پاسخ‌گویی سازمانی	۴۳/۱۹۹	۱۸	عوامل رفتاری ← منابع انسانی	۴۹/۵۸۵
۳	ارتقای پاسخ‌گویی ← ارتقای پاسخ‌گویی قانونی	۲۸/۰۵۴	۱۹	عوامل زمینه‌ای ← اجتماعی-فرهنگی	۲۲/۹۱۰
۴	بهبود عملکرد سازمانی ← بهبود عملکرد اجتماعی	۱۵/۶۹۴	۲۰	عوامل زمینه‌ای ← اطلاعاتی	۳۳/۷۰۱
۵	بهبود عملکرد سازمانی ← بهبود عملکرد اقتصادی	۱۸/۰۲۲	۲۱	عوامل زمینه‌ای ← دولت باز	۴/۹۱۲
۶	بهبود عملکرد سازمانی ← بهبود نوآوری	۱۵/۰۹۸	۲۲	عوامل زمینه‌ای ← سیاسی	۱۷/۲۱۹
۷	دولت باز ← ارتقای پاسخ‌گویی	۱۸/۴۷۲	۲۳	عوامل زمینه‌ای ← قانونی-حقوقی	۳۰/۴۵۹
۸	دولت باز ← بهبود عملکرد سازمانی	۱۳/۸۰۴	۲۴	عوامل ساختاری ← خط مشی‌گذاری	۳۹/۹۵۲
۹	دولت باز ← داده باز	۲۱/۳۶۳	۲۵	عوامل ساختاری ← دولت باز	۴/۵۳۵
۱۰	دولت باز ← شفافیت	۳۲/۶۰۷	۲۶	عوامل ساختاری ← ساختار سازمانی	۲۲/۹۷۹
۱۱	دولت باز ← مشارکت	۲۱/۰۶۷	۲۷	عوامل ساختاری ← فناوری اطلاعات	۱۹/۶۷۹
۱۲	دولت باز ← همکاری	۲۹/۲۸۷	۲۸	عوامل ساختاری ← فنی و عملیاتی	۲۲/۵۰۰
۱۳	دولت باز ← کاهش فساد آکادمیک	۱۱/۷۲۲	۲۹	عوامل ساختاری ← مالی و بودجه	۳۴/۶۱۲
۱۴	عوامل رفتاری ← آموزش	۱۴/۹۰۴	۳۰	کاهش فساد آکادمیک ← کاهش تخلف	۱۷/۶۳۸
۱۵	عوامل رفتاری ← دولت باز	۸/۲۷۵	۳۱	کاهش فساد آکادمیک ← کاهش تقلب	۱۳/۱۶۵
۱۶	عوامل رفتاری ← رهبری و مدیریت	۲۷/۸۸۲	۳۲	کاهش فساد آکادمیک ← کاهش جعل داده	۱۰/۸۹۱

مقدار آماره T معناداری روابط را نشان می‌دهد. با توجه جدول ۱۰ مقادیر آماره T برای همه مسیرها از ۱/۹۶ بزرگ‌تر شده است که نشان دهنده معناداری روابط است.

ضریب تعیین R^2 (R Square)

ضریب تعیین^۱ یا ضریب تشخیص قدرت توضیح‌دهندگی مدل را نشان می‌دهد. ضریب تعیین نشان می‌دهد که چند درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل توضیح داده می‌شود. این شاخص یکی از شاخص‌های برآزش مدل است و بیانگر میزان تغییرات هر یک از متغیرهای وابسته مدل است که به وسیله متغیرهای مستقل تبیین می‌شود. مقدار این شاخص بین صفر تا یک است و اگر از ۰/۶ بیشتر باشد، نشان می‌دهد که متغیرهای مستقل تا حد زیادی توانسته‌اند تغییرات متغیر وابسته را تبیین کنند. ضریب تعیین در معادلات رگرسیونی با علامت R^2 نشان داده می‌شود. مقدار R^2 فقط برای متغیرهای درون‌زای مدل ارائه می‌شود و در مورد سازه‌های برون‌زا مقدار آن برابر صفر است. چین (۱۹۹۸) سه مقدار ۰/۱۹، ۰/۳۳ و ۰/۶۷ را به‌عنوان مقدار ملاک برای مقادیر ضعیف، متوسط و قوی بودن برآزش بخش

1. Coefficient Of Determination

ساختاری مدل به‌وسیله معیار R^2 تعریف کرده است (حبیبی و سرآبادانی، ۱۴۰۱). در جدول ۱۱ مقادیر ضریب تعیین برای متغیرهای درون‌زای مدل ارائه شده است.

جدول ۱۱. مقادیر ضریب تعیین (R^2)

ردیف	سازه	R^2	ردیف	سازه	R^2
۱	اجتماعی - فرهنگی	۰/۵۹۲	۱۷	بهبود نوآوری	۰/۴۴۱
۲	ارتقای پاسخ‌گویی	۰/۴۷۵	۱۸	کاهش جعل داده	۰/۳۷۳
۳	فنی و عملیاتی	۰/۵۸۰	۱۹	کاهش تقلب	۰/۳۵۷
۴	مالی و بودجه	۰/۶۵۰	۲۰	کاهش تخلف	۰/۴۶۸
۵	ساختار سازمانی	۰/۵۱۶	۲۱	خط‌مشی‌گذاری	۰/۶۶۰
۶	فناوری اطلاعات	۰/۵۲۳	۲۲	مشارکت	۰/۴۹۹
۷	قانونی - حقوقی	۰/۶۰۲	۲۳	همکاری	۰/۶۳۳
۸	سیاسی	۰/۵۱۵	۲۴	داده باز	۰/۵۲۳
۹	اطلاعاتی	۰/۶۲۰	۲۵	دولت باز	۰/۶۴۹
۱۰	رهبری و مدیریت	۰/۵۶۸	۲۶	بهبود عملکرد اجتماعی	۰/۴۵۸
۱۱	منابع انسانی	۰/۷۴۴	۲۷	ارتقای پاسخ‌گویی سازمانی	۰/۷۱۱
۱۲	آموزش	۰/۴۱۱	۲۸	ارتقای پاسخ‌گویی قانونی	۰/۶۰۸
۱۳	عدالت سازمانی	۰/۷۲۸	۲۹	ارتقای پاسخ‌گویی حرفه‌ای	۰/۵۹۳
۱۴	شفافیت	۰/۶۰۷	۳۰	بهبود عملکرد اجتماعی	۰/۴۵۸
۱۵	بهبود عملکرد سازمانی	۰/۴۰۵	۳۱	بهبود عملکرد اقتصادی	۰/۵۰۵
۱۶	کاهش فساد آکادمیک	۰/۴۲۶			

شاخص ارتباط پیش‌بین (Q^2)

این معیار را که قدرت پیش‌بینی مدل در سازه‌های درون‌زا را مشخص می‌کند، استون و گیسر (۱۹۷۵) معرفی کردند. به اعتقاد آن‌ها مدل‌هایی که برازش ساختاری قابل قبولی دارند، باید قابلیت پیش‌بینی متغیرهای درون‌زای مدل را داشته باشند؛ یعنی اگر در یک مدل، روابط بین سازه‌ها به درستی تعریف شده باشند، سازه‌ها تأثیر کافی بر یکدیگر گذاشته و از این راه فرضیه‌ها به درستی تأیید شوند. اگر مقدار شاخص Q^2 مثبت باشد، نشان می‌دهد که برازش مدل مطلوب است و مدل از قدرت پیش‌بینی‌کنندگی مناسبی برخوردار است (هنسلر، رینگل و سینکوویچ^۱، ۲۰۰۹: ۳۰۳). در صورتی که مقدار Q^2 برای یک سازه درون‌زا صفر یا کمتر از صفر شود، گویای این است که روابط بین سازه‌های دیگر مدل و آن سازه درون‌زا به‌خوبی تبیین نشده است و مدل به اصلاح نیاز دارد (داوری و رضازاده، ۱۳۹۲).

برای محاسبه شاخص Q^2 از تکنیک بلائیند فولدینگ^۲ استفاده می‌شود. این تکنیک دو مقدار را ارائه می‌کند: روایی

1. Henseler, Ringle & Sinkovics
2. Blindfolding

مقاطع اشتراکی (CV-Com)^۱ و روایی مقاطع افزونگی (CV-Red)^۲. از مقدار روایی مقاطع افزونگی به‌عنوان برآورد شاخص استون - گیسر استفاده می‌شود (چین^۳، ۱۹۹۸: ۳۱۸).

جدول ۱۲. مقادیر شاخص ارتباط پیش‌بین (Q^۲)

ردیف	سازه	Q ^۲	ردیف	سازه	Q ^۲
۱	فناوری اطلاعات	۰/۲۶۱	۱۶	کاهش تخلف	۰/۲۷۲
۲	خطمشی‌گذاری	۰/۳۷۱	۱۷	همکاری	۰/۳۳۲
۳	فنی و عملیاتی	۰/۳۵۷	۱۸	داده باز	۰/۲۶۴
۴	مالی و بودجه	۰/۴۳۵	۱۹	دولت باز	۰/۱۸۳
۵	ساختار سازمانی	۰/۳۳۴	۲۰	ارتقای پاسخ‌گویی سازمانی	۰/۳۶۷
۶	اجتماعی - فرهنگی	۰/۳۸۶	۲۱	ارتقای پاسخ‌گویی قانونی	۰/۳۵۲
۷	قانونی - حقوقی	۰/۳۳۸	۲۲	ارتقای پاسخ‌گویی حرفه‌ای	۰/۲۹۷
۸	سیاسی	۰/۳۴۱	۲۳	بهبود عملکرد اجتماعی	۰/۲۳۲
۹	اطلاعاتی	۰/۳۲۰	۲۴	بهبود عملکرد اقتصادی	۰/۲۶۲
۱۰	رهبری و مدیریت	۰/۳۱۰	۲۵	بهبود نوآوری	۰/۲۸۱
۱۱	منابع انسانی	۰/۴۳۹	۲۶	بهبود عملکرد سازمانی	۰/۱۸۰
۱۲	آموزش	۰/۲۹۹	۲۷	کاهش جعل داده	۰/۲۲۰
۱۳	عدالت سازمانی	۰/۴۱۶	۲۸	کاهش تقلب	۰/۲۱۵
۱۴	شفافیت	۰/۳۲۸	۲۹	کاهش تخلف	۰/۲۷۲
۱۵	ارتقای پاسخ‌گویی	۰/۱۴۳	۳۰	کاهش فساد آکادمیک	۰/۱۸۸

با توجه به جدول ۱۲، مقادیر به دست آمده برای شاخص Q^۲ مثبت است و می‌توان نتیجه گرفت که مدل ساختاری کیفیت مناسب و قدرت پیش‌بینی در سازه‌های درون‌زا را دارد؛ یعنی اگر در یک مدل، روابط بین سازه‌ها به‌درستی تعریف شده باشند، سازه‌ها تأثیر کافی بر یکدیگر می‌گذارند و از این راه فرضیه‌ها به‌درستی تأیید می‌شوند.

آزمون کلی مدل پژوهش

در آزمون کلی مدل معادلات ساختاری، نیکویی برازش (GOF)^۴ مدل ارائه شده بررسی می‌شود. نیکویی برازش نشان می‌دهد مدل طراحی شده، چقدر براساس داده‌های واقعی، پشتیبانی می‌شود. شاخص نیکویی برازش توسط تننه‌اوس و همکاران (۲۰۰۵) پیشنهاد شده است. در این شاخص هر دو مدل اندازه‌گیری و ساختاری مد نظر قرار می‌گیرد و به‌عنوان

1. Cross Validated Commuality
2. Cross Validated Redundancy
3. Chin
4. Goodness of Fit

معیاری به‌منظور سنجش عملکرد کلی مدل به کار می‌رود. این شاخص، مجذور ضرب مقدار متوسط مقادیر اشتراکی و متوسط ضریب تعیین است. مقدار شاخص نیکویی برازش بین صفر تا یک است. وتزلس و همکارانش (۲۰۰۹) سه مقدار ۰/۰۱، ۰/۲۵ و ۰/۳۶ را به‌عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای GOF معرفی کردند. شاخص GOF طبق رابطه زیر محاسبه می‌شود (محسنین و اسفیدانی، ۱۳۹۳):

$$GOF = \sqrt{\text{average (Communality)} \times \text{average (R}^2\text{)}} \quad \text{رابطه (۱)}$$

$$GOF = \sqrt{0.581 \times 0.545} = 0.563$$

مقدار شاخص نیکویی برازش ۰/۵۶۳ به‌دست آمده است که نشان می‌دهد، مدل پژوهش از برازش لازم برخوردار است.

در این پژوهش پس از بررسی و تأیید الگوها، به‌منظور بررسی ارتباط بین پیشایندها و پیامدها با دولت باز سه فرضیه زیر در نظر گرفته شد. برای آزمون معناداری فرضیه از دو شاخص جزئی مقدار بحرانی (t) و P استفاده شد. براساس سطح معناداری ۰/۰۵، مقدار بحرانی باید بیشتر از ۱/۹۶ باشد.

فرضیه اول: پیشایندهای دولت باز بر پیاده‌سازی دولت باز در دانشگاه سیستان و بلوچستان تأثیر معناداری دارد. پس از آزمون برازش مدل‌های اندازه‌گیری، مدل ساختاری مربوط به فرضیه اول بررسی شد. در جدول ۱۳ ضریب برآورد استاندارد و آزمون معناداری برای فرضیه اول نشان داده شده است. می‌توان نتیجه گرفت که این فرضیه با اطمینان ۰/۹۵ پذیرفته می‌شود و به عبارتی می‌توان بیان کرد که با اطمینان ۰/۹۵ پیشایندهای دولت باز بر پیاده‌سازی دولت باز در دانشگاه سیستان و بلوچستان تأثیر مثبت و معناداری دارد.

جدول ۱۳. نتایج تحلیل عاملی تأییدی مربوط به فرضیه اول

ردیف	مسیر	ضریب مسیر	آماره t (T-Value > ۱/۹۶)	P-Value < ۰/۰۵	نتیجه
۱	عوامل رفتاری ← دولت باز	۰/۴۶۶	۳/۲۷۵	۰/۰۰۰	تأیید
۲	عوامل زمینه‌ای ← دولت باز	۰/۲۰۸	۴/۹۱۲	۰/۰۰۰	تأیید
۳	عوامل ساختاری ← دولت باز	۰/۲۳۳	۴/۵۳۵	۰/۰۰۰	تأیید

فرضیه دوم: پیاده‌سازی دولت باز بر پیامدهای دولت باز در دانشگاه سیستان و بلوچستان تأثیر معناداری دارد. در جدول ۱۴ ضریب برآورد استاندارد و آزمون معناداری برای فرضیه دوم نشان داده شده است. می‌توان نتیجه گرفت که این فرضیه با اطمینان ۰/۹۵ پذیرفته می‌شود و به عبارتی می‌توان بیان کرد که با اطمینان ۰/۹۵، پیاده‌سازی دولت باز بر پیامدهای دولت باز در دانشگاه سیستان و بلوچستان تأثیر مثبت و معناداری دارد.

جدول ۱۴. نتایج تحلیل عاملی تأییدی مربوط به فرضیه دوم

ردیف	مسیر	ضریب مسیر	آماره t (T-Value > ۱/۹۶)	P-Value < ۰/۰۵	نتیجه
۱	دولت باز ← ارتقای پاسخ‌گویی	۰/۶۹۱	۱۸/۴۷۲	۰/۰۰۰	تأیید
۲	دولت باز ← بهبود عملکرد سازمانی	۰/۶۳۸	۱۳/۸۰۴	۰/۰۰۰	تأیید
۳	دولت باز ← کاهش فساد آکادمیک	۰/۶۵۵	۱۱/۷۲۲	۰/۰۰۰	تأیید

فرضیه سوم: ابعاد دولت باز با دولت باز ارتباط معناداری دارد.

در جدول ۱۵ ضریب برآورد استاندارد و آماره t برای ارتباط هر بُعد با دولت باز نشان داده شده است. همان‌طور که در جدول ملاحظه می‌شود مقدار آماره t بیشتر از ۱/۹۶ است، بنابراین ارتباط ابعاد با دولت باز تأیید می‌شود.

جدول ۱۵. بررسی ارتباط هر بُعد با دولت باز

نتیجه	ارتباط هر بُعد با دولت باز		ابعاد دولت باز
	آماره t	ضریب مسیر	
تأیید	۳۲/۶۰۷	۰/۷۸۰	شفافیت
تأیید	۲۱/۰۶۷	۰/۷۰۸	مشارکت
تأیید	۲۹/۲۸۷	۰/۷۹۶	همکاری
تأیید	۲۱/۳۶۳	۰/۷۳۱	داده باز

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

مفهوم دولت باز به‌عنوان یک خط‌مشی در جهت تقویت شفافیت، مشارکت و همکاری در سرتاسر جهان در حال گسترش است. دولت باز پدیده‌ی جدیدی است و در مرحله‌ی اولیه توسعه قرار دارد؛ به همین دلیل در این زمینه دانش محدودی وجود دارد. مطالعات و تحقیقات در زمینه‌ی مسائل مهم مرتبط با دولت باز، در کشور ما چندان زیاد نیست و در خصوص اجرای دولت باز در کشور، کمبود دانش بسیار محسوس است. هدف پژوهش حاضر طراحی و اعتبارسنجی مدل خط‌مشی‌گذاری با رویکرد دولت باز در آموزش عالی است. با مطالعه ادبیات موضوع و مصاحبه با استادان و کارشناسان در حوزه مدیریت دولتی، پیشایندها و پیامدهای دولت باز شناسایی شدند و برای شناخت و تحلیل الگوهای موجود در داده‌ها و سازمان‌دهی مشاهدات از روش تحلیل مضمون استفاده شد و عوامل شناسایی شده مورد ارزیابی و تأیید خبرگان قرار گرفتند. جامعه آماری پژوهش در بخش کمی، اعضای هیئت علمی و کارمندان اداری دانشگاه سیستان و بلوچستان بودند که با روش نمونه‌گیری طبقه‌ای تصادفی نسبی انتخاب شدند. از پرسش‌نامه‌ای طراحی شده در قالب مقیاس لیکرت برای بررسی مدل استفاده شد و برای تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش از نرم‌افزار اسمارت پی‌ال‌اس استفاده شد. براساس یافته‌های پژوهش، پیشایندهای دولت باز در آموزش عالی عبارت‌اند از: عوامل ساختاری (فناوری اطلاعات، خط‌مشی‌گذاری، فنی و عملیاتی، مالی و بودجه و ساختار سازمانی)، عوامل رفتاری (رهبری و مدیریت، منابع انسانی، آموزش و عدالت سازمانی) و

عوامل زمینه‌ای (اجتماعی - فرهنگی، قانونی - حقوقی، سیاسی و اطلاعاتی). ابعاد دولت باز عبارت‌اند: از شفافیت، مشارکت، همکاری و داده باز. پیامدهای دولت باز در آموزش عالی نیز عبارت‌اند از: ابعاد ارتقای پاسخ‌گویی (سازمانی، قانونی و حرفه‌ای)، بهبود عملکرد سازمانی (بهبود عملکرد اجتماعی، بهبود عملکرد اقتصادی و بهبود نوآوری) و کاهش فساد آکادمیک (کاهش جعل داده، کاهش تقلب و کاهش تخلف). پس از ارائه مدل با روش حداقل مربعات جزئی و با استفاده از نرم‌افزار اسمارت پی‌ال‌اس پیشایندهایی که بار عاملی کمتر از ۰/۴ داشتند، حذف شدند و مهم‌ترین مؤلفه‌ها در دانشگاه سیستان و بلوچستان انتخاب شدند. به‌منظور بررسی رابطه بین پیشایندها و پیامدها با دولت باز، سه فرضیه تعریف شد. در فرضیه اول، تأثیر پیشایندهای دولت باز بر پیاده‌سازی دولت باز، در دانشگاه سیستان و بلوچستان بررسی شد که با سطح اطمینان ۹۵ درصد و (خطای ۵ درصد) فرضیه به تأیید رسید. در فرضیه دوم نیز مشخص شد که در سطح اطمینان ۹۵ درصد، پیاده‌سازی دولت باز بر پیامدهای دولت باز، در دانشگاه سیستان و بلوچستان، تأثیر مثبت و معناداری دارد. در فرضیه سوم، رابطه دولت باز با ابعاد خود، یعنی شفافیت، مشارکت، همکاری و داده باز بررسی شد و نتایج آزمون نشان داد که در سطح اطمینان ۹۵ درصد، ابعاد دولت باز با دولت باز ارتباط مثبت و معناداری دارند. به‌لحاظ نظری، طراحی مدل دولت باز در آموزش عالی، پژوهش حاضر را از دیگر پژوهش‌ها متمایز می‌سازد و تاکنون در پژوهش‌های انجام شده پیشین، کمتر به آن توجه شده و تلاشی برای ارائه الگویی جامع در این باره صورت نگرفته است. کلیه سازمان‌های دولتی و خصوصی می‌توانند از نتایج پژوهش بهره‌مند شوند.

پیشنهاد‌های پژوهش

با توجه به یافته‌های به‌دست‌آمده از پژوهش، در جهت خطمشی‌گذاری با رویکرد دولت باز در آموزش عالی، می‌توان پیشنهاد‌های زیر را ارائه کرد.

۱. پیشنهاد‌های مبتنی بر بُعد مالی و بودجه

- باید سیستم اطلاعاتی جامعی تهیه شود که با سایر سیستم‌ها هماهنگ باشد و مبنایی برای حسابداری، نظارت و گزارش‌دهی در دانشگاه‌ها قرار گیرد.
- آموزش‌های لازم برای ایجاد شناخت و کسب مهارت‌های مورد نیاز برای اجرای بودجه‌ریزی به کارکنان ارائه شود.
- طرح‌های تشویقی و تنبیهی برای عملکرد مناسب یا نامناسب در اجرای برنامه‌های مصوب در دانشگاه‌ها تعریف شود.
- پیامدهای نظام آموزش عالی و بودجه مرتبط شود. گزارش دقیق از میزان بودجه مصرفی در هر بخش از نظام آموزش عالی و خروجی آن ارائه شود و بتواند موضوعات مالی مربوط به سیستم آموزش عالی و دولت را شفاف‌سازی کند.

۲. پیشنهادهای مبتنی بر بُعد اجتماعی - فرهنگی

الف. گسترش فرهنگ نوآورانه و ریسک‌محور در دانشگاه:

- باید فضایی برای ایده‌پردازی و خلاقیت در دانشگاه فراهم شود. کارکنان و دانشجویان باید تشویق شوند تا ایده‌های خود را مطرح و به بهبود فرایندها و ارائه خدمات دانشگاه کمک کنند.
- همکاری و تعامل بین اعضای دانشگاه می‌تواند بهبود فرهنگ نوآوری را تسهیل کند. برای این منظور، می‌توان از جلسات تیمی، گروه‌های کاری مشترک، وبینارها و کارگاه‌های آموزشی استفاده کرد.
- برای بهبود فرهنگ نوآوری، باید فرهنگ سازمانی پذیرش تغییر را ترویج کرد. کارکنان باید تشویق شوند تا بهبودهای نوآورانه را پذیرا باشند و نقش فعالی در تحولات سازمان داشته باشند.
- دانشگاه باید فضایی را فراهم کند که دانشجویان را به تفکر خلاق و نوآوری تشویق کند. این شامل برگزاری کلاس‌ها و کارگاه‌های خلاقیت، ترغیب به ارائه ایده‌های نوآورانه و نیز، برگزاری مسابقه‌های نوآوری است.
- ایجاد فرهنگ نوآوری: باید فرهنگی را پرورش داد که آزمایش، خلاقیت و تمایل به ریسک کردن را تشویق کند. بر اهمیت نوآوری در رسالت و ارزش‌های دانشگاه تأکید شود. باید ایده‌ها و ابتکارات نوآورانه را برای ایجاد انگیزه در استادان، کارکنان و دانشجویان به رسمیت شناخت و به آن‌ها پاداش داد.
- مراکز نوآوری و مراکز رشد تأسیس شود. فضاهای فیزیکی یا مراکز اختصاصی (مانند آزمایشگاه‌های نوآوری) ایجاد شود که در آن افراد بتوانند با یکدیگر همکاری کنند، بیازمایند و ایده‌های نوآورانه را توسعه دهند.

ب. گسترش فرهنگ فناوری‌گرایی در دانشگاه:

- روی رایانه‌های عمومی در کتابخانه و سایر مکان‌ها نرم‌افزارهای مناسب نصب شود.
- کتابخانه‌های مجازی و منابع دیجیتال شکل گیرد. ایجاد کتابخانه‌های مجازی و دیجیتالی کردن منابع، می‌تواند دسترسی آسان دانشجویان را به مجموعه گسترده‌ای از مطالب دانشگاهی فراهم کند. این می‌تواند شامل کتاب‌های الکترونیکی، پایگاه‌های اطلاعاتی تحقیقاتی و مجلات آنلاین باشد.
- بسترهای آموزشی آنلاین گسترش یابد. با ظهور پلتفرم‌های یادگیری آنلاین، دانشگاه‌ها می‌توانند دوره‌ها و برنامه‌های تحصیلی متنوعی را از طریق کلاس‌های درس مجازی ارائه دهند. دانشجویان می‌توانند به سخنرانی‌ها و مواد درسی گوناگون دسترسی داشته باشند. این پلتفرم‌ها همچنین فرصت‌هایی را برای یادگیری تعاملی از طریق انجمن‌های گفت‌وگو و آزمایشگاه‌های مجازی فراهم می‌کنند.
- از برنامه‌های کاربردی تلفن همراه استفاده شود. دانشگاه‌ها می‌توانند برنامه‌های کاربردی تلفن همراه را برای تسهیل ارتباطات، دسترسی به مطالب درسی و ارائه به‌روزرسانی‌ها و اعلان‌های مهم به دانشجویان توسعه دهند. برنامه‌های تلفن همراه، همچنین می‌توانند از طریق پیام‌های گروهی، به اشتراک‌گذاری اسناد و ابزارهای مدیریت پروژه، همکاری را ارتقا دهند.

۳. پیشنهادهای مبتنی بر بُعد رهبری و مدیریت

- دانشگاه شرایطی برای تربیت، جذب و نگهداشت مدیران موفق در راستای تحقق اهداف سازمان فراهم کند.
- وظایف مدیران به درستی در دانشگاه تعریف شود.
- ضروری است که مدیران دانشگاه از اهداف و فرایندهای آموزشی و پژوهشی آگاه باشند. سازمان و روابط رسمی و غیررسمی آن را به‌خوبی بشناسند و شرایط مساعدی را برای انجام وظایف و فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی فراهم کنند. از منابع انسانی و مادی به‌خوبی استفاده کنند و هماهنگی لازم را میان اجزا و عناصر سازمان ایجاد کنند.

۴. پیشنهادهای مبتنی بر بُعد ساختار سازمانی

- برای برنامه‌ریزی در جهت انجام فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی طرحی مشخص تنظیم شود.
- بارگذاری شغل‌های خالی، شرح شغل و سیاست‌های استخدامی تا به‌کارگیری افراد بر مبنای شایسته‌سالاری باشد.
- به تمرکززدایی و تفویض اختیار در دانشگاه توجه شود.

۵. پیشنهادهای مبتنی بر بُعد عدالت سازمانی

- تصمیم‌گیری مدیران، به دور از هر گونه تعصب و سلیقه شخصی باشد.
- برای کلیه کارکنان، شانس ارتقای منصفانه مدنظر قرار گیرد.
- ارزیابی عملکرد کارکنان براساس عدالت باشد و در برخورد با کارکنان و توزیع امکانات و واگذاری مسئولیت‌های شغلی به کارکنان، عدالت رعایت شود.

۶. پیشنهادهای مبتنی بر بُعد منابع انسانی

- سرفصل‌های دروس در دانشگاه‌ها مرتبط با انواع دانش روز ارائه شوند.
- رضایت کارمندان، استادان و دانشجویان، به‌صورت دوره‌ای سنجیده شود.
- دانشگاه‌ها ترتیبی اتخاذ کنند تا تحقیقات دانشگاهی به‌سمت نیازهای جامعه سوق پیدا کند.
- مدیران دانشگاه با نیازسنجی دقیق مهارت‌ها، دانش مورد نیاز کارکنان را شناسایی کنند و برنامه آموزشی مورد نیاز کارکنان و استادان تدوین شود.
- نظام جانشین‌پروری و توانمندسازی در سطح مدیران تدوین شود.

۷. پیشنهادهای مبتنی بر بُعد فنی و عملیاتی

- به برنامه‌های تضمین کیفیت در نظام آموزش عالی توجه شود.
- ارزیابی به‌طور مستمر و اثربخش (عملکرد دانشگاه، امور مالی و انتصابات دانشگاهی) انجام شود.
- منابع لازم (منابع انسانی، مالی و تجهیزاتی) تأمین شود و زیرساخت تکنولوژیکی بهبود یابد.

۸. پیشنهادهای مبتنی بر بُعد اطلاعاتی

- در دانشگاه بانک ایده ایجاد و توسعه یابد.
- بانک اطلاعاتی از مسائل، مشکلات، زیرساختها و تجهیزات آموزشی ایجاد شود.
- فراهم ساختن دسترسی عموم به اطلاعات مختلف و گزارشهایی که در دانشگاه تهیه شدهاند.

۹. پیشنهادهای مبتنی بر بُعد سیاسی

- برنامههایی مانند کرسیهای آزاداندیشی برگزار شود.
- دانشجویان به انجام فعالیتهای سیاسی در قالب تشکلهای دانشجویی تشویق شوند.
- سامانه انتخابات الکترونیکی و نظرسنجی آنلاین در دانشگاه راهاندازی شود.

۱۰. پیشنهادهای مبتنی بر بُعد خطمشی گذاری

- از خطمشیها و راهبردهای دولت باز در سایر کشورها الگوبرداری شود.
- دانشگاه باید یک برنامه اختصاصی با عنوان دولت باز داشته باشد، آن را توسعه دهد و منتشر کند.
- نشستهای تخصصی و همایشهای ملی با موضوع تشریح آثار مثبت دولت باز، از نظر مشروعیت، مقبولیت در بین خطمشی گذاران برگزار شود.

۱۱. پیشنهادهای مبتنی بر بُعد قانونی - حقوقی

- قانون به عنوان مبنا و مرجع حل مشکلات در دانشگاه مد نظر قرار گیرد. قوانین و مقررات زائد و منسوخ که بازدارنده فعالیتهای آموزشی و پژوهشی هستند، حذف شوند.
- هنجارها و راهنماییهای قانونی مشخص، برای مسائل مربوط به کپی‌رایت، حفاظت از دادهها و استفاده از دادهها و اطلاعات تدوین شود.
- قوانین مربوط به حفظ حریم شخصی در دانشگاه تدوین شود.

۱۲. پیشنهادهای مبتنی بر بُعد آموزش

- به تقویت دانش و آموزش مهارتهای شغلی لازم برای کارکنان توجه شود.
- دورههای آزاد گسترده آنلاین توسط دانشگاه برگزار شود.
- مقررات دولت باز برای مدیران و کارکنان تشریح شود تا با این موضوع آشنا شوند.
- به کارکنان برای به کارگیری تجهیزات و نرم‌افزارها آموزش کافی داده شود.

۱۳. پیشنهادهای مبتنی بر بُعد فناوری اطلاعات

- زیرساختها و بسترهای تکنولوژیکی و اینترنتی در دانشگاهها گسترش یابد.

- مهارت‌های سواد فناوری اطلاعات میان استادان و کارکنان دانشگاه‌ها افزایش داده شود.
- زیرساخت فناوری اطلاعات قوی شود تا بتوان مجموعه داده‌ها را سریع‌تر در اختیار کاربران قرار داد.

۱۴. پیشنهادهای مبتنی بر بُعد همکاری

- به مدیران دانشگاه توصیه می‌شود که برای افزایش ارتباطات درون سازمانی، از روش‌های گوناگونی همچون شبکه‌های مجازی استفاده کنند و از طریق شبکه‌سازی بین گروه‌های مختلف، همکاری در دانشگاه را تقویت کنند.
- جلسه‌های ماهانه‌ای سازمان‌دهی شود و ارتباط مستقیمی میان مدیران سازمان و کارمندان برقرار شود تا زمینه تبادل نظر، افکار، انتقال و تسهیم دانش بین اعضا و ارائه ایده‌های نو فراهم آید.
- با ایجاد رضایت درونی در کارکنان با استفاده از روش‌های توانمندسازی کارکنان و ایجاد رضایت بیرونی از شغل از طریق پرداخت حقوق و مزایا و رعایت انصاف میان کارکنان، می‌توان موجب افزایش تعهد سازمانی و در نتیجه گسترش همکاری کارکنان با سازمان شد.
- از ظرفیت بخش خصوصی و سمن‌ها استفاده شود. تحقق دولت باز به همکاری بخش‌های دولتی و خصوصی نیاز دارد.

۱۵. پیشنهادهای مبتنی بر بُعد مشارکت

- نظرهای استادان و کارمندان و دانشجویان برای تصویب قوانین لحاظ شود.
- مدیریت مشارکتی، کار تیمی و بهره‌گیری از خرد جمعی در دانشگاه توسعه یابد.
- تعاملات و مشارکت دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی در سطح ملی توسعه یابد.

۱۶. پیشنهادهای مبتنی بر بُعد شفافیت

- مهم‌ترین و کارآمدترین ابزار شفافیت، فناوری اطلاعات و ارتباطات و دولت الکترونیک است. دولت الکترونیک امکانات گسترده‌ای را برای شفافیت سازمانی فراهم می‌کند؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود که از فناوری‌های جدید اطلاعاتی و ارتباطاتی در تمام فرایندهای سازمان استفاده شود.
- برای ذی‌نفعان دانشگاه، امکان بهره‌برداری از فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی، دستورالعمل‌ها، بخش‌نامه‌ها و آیین‌نامه‌ها فراهم شود.
- عملکرد دانشگاه به صورت دوره‌ای ارزیابی و نتایج به ذی‌نفعان (دانشجویان، کارمندان، استادان) گزارش شود.

۱۷. پیشنهادهای مرتبط بر بُعد بهبود نوآوری

- دانش جدید و نوآوری در زمینه‌های مورد نیاز جامعه خلق شود.
- از نوآوری و گسترش بیشتر استارت‌آپ‌ها در دانشگاه حمایت شود.

- از ایده‌های جدید برای تغییر و به‌کارگیری راه‌حل‌های ابتکاری، در حل مسائل پیچیده استفاده شود.
- برای مشارکت فعال اعضای هیئت علمی در فرایند شکل‌گیری شرکت‌های دانش‌بنیان برنامه‌ریزی شود.
- واسطه‌های دانشگاه و صنعت، از جمله شرکت‌های دانش‌بنیان و پارک‌های علم فناوری تقویت و توسعه داده شود.

همچنین برای پژوهش‌های آتی نیز پیشنهادهای زیر ارائه می‌شود:

۱. پیشنهاد می‌شود پژوهش حاضر در سایر دانشگاه‌ها نیز تکرار شود تا بتوان شواهد کامل‌تری بر مدل و نتایج پژوهش فراهم آورد.
۲. در این پژوهش مؤلفه‌های دولت باز و پیشایندها و پیامدهای آن در آموزش عالی ارزیابی شد. پیشنهاد می‌شود که در سایر سازمان‌های دولتی نیز این مؤلفه‌ها بررسی شود.
۳. انجام مطالعات تطبیقی با توجه به عملکرد کشورهای پیشرو در حوزه دولت باز و بومی‌سازی تجارب موفق در گام‌های اجرایی، موضوع پیشنهادی دیگری برای محققان است.

منابع

- ابوالمعالی، فاطمه‌السادات؛ دانش‌فرد، کرم‌اله و پورعزت، علی اصغر (۱۳۹۹). الگویی برای شناسایی پیشران‌های کاربست مدل حکومت باز در دستگاه‌های اجرایی ایران (مورد مطالعه: وزارت کشور). *مدیریت دولتی*، ۱۲(۱)، ۱۴۵-۱۷۴.
- احمدی، حیدر؛ نعمت‌الهی، حمیدرضا و اسدالهی دهکردی، الهه (۱۴۰۱). مراحل اجرا و تحقق حکمرانی مشارکتی در مؤسسات آموزش عالی، *مطالعات مدیریت بهبود و تحول*، ۳۱(۱۰۵)، ۱۰۳-۱۳۵.
- امیری فرح‌آبادی، جعفر؛ سلیمانی، سعید و ابوالقاسمی، محمود (۱۳۹۷). واکاوی نقش سیاست‌گذاری داده باز در بهینه‌یابی سیاستی در نظام آموزش عالی ایران. *پژوهش‌های مدیریت در ایران*، ۲۲(۲)، ۱۰۴-۱۲۶.
- حبیبی، آرش و سرآبادانی، مونا (۱۴۰۱). *آموزش کاربردی SPSS*. تهران: نارون.
- حبیبی، آرش و عدن‌ور، مریم (۱۳۹۶). *مدل‌یابی معادلات ساختاری و تحلیل عاملی* (چاپ اول). تهران: جهاد دانشگاهی.
- داداش کریمی، یحیی؛ میرسپاسی، ناصر و نجف‌بیگی، رضا (۱۳۹۸). طراحی مدل حکمرانی آموزش عالی کشور. *مدیریت سازمان‌های دولتی*، ۷(۳)، ۱۱-۲۸.
- داوری، علی و رضازاده، آرش (۱۳۹۲). *مدل‌سازی معادلات ساختاری با نرم‌افزار PLS*. تهران: جهاد دانشگاهی، سازمان انتشارات.
- رهنورد، فرج‌اله؛ مؤمن کاشانی، نوشین؛ شیرازی، محمود و مرتضوی، مهدی (۱۳۹۷). مدل تمایل به اقتباس ختمشی دولت باز در ایران. *فرایند مدیریت و توسعه*، ۳۱(۴)، ۳-۳۶.
- سرائی، حامد؛ محمدیان، ایوب و خانی، ناصر (۱۴۰۱). مرور نظام‌مند عوامل درون سازمانی مؤثر بر داده‌های دولتی باز با رویکرد دستیابی به نوآوری. *مدیریت دولتی*، ۱۴(۳)، ۴۷۹-۵۰۱.

- عین علی، محسن؛ ابراهیمی، سید عباس؛ فرهادی نژاد، محسن و دانایی فرد، حسن (۱۴۰۳). ارائه چارچوبی برای کاربست خطمشی گذاری باز در مجلس شورای اسلامی ایران. *مدیریت دولتی*، ۱۶(۱)، ۸۰-۱۱۳.
- کیخا، احمد (۱۴۰۰). تحلیل مضمون مؤلفه‌های بودجه‌ریزی عملکردمحور در دانشگاه، مدیریت دولتی، ۱۳(۴)، ۷۰۶-۷۳۷.
- محسنین، شهریار و اسفیدانی، محمدرحیم (۱۳۹۳). معادلات ساختاری مبتنی بر رویکرد حداقل مربعات جزئی به کمک نرم‌افزار *Smart-PLS* (آموزشی و کاربردی)، تهران: کتاب مهربان نشر.
- مؤمن کاشانی، نوشین (۱۳۹۷). تدوین مدل تمایل خطمشی‌گذاران به اقتباس خطمشی دولت باز در ایران مبتنی بر چارچوب اشاعه خطمشی. رساله دکتری مدیریت دولتی، مؤسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه‌ریزی.
- مؤمن کاشانی، نوشین؛ رهنورد، فرج‌اله؛ مرتضوی، مهدی و شیرازی، محمود (۱۳۹۹). مدل سنجش میزان تمایل خطمشی‌گذاران به دولت باز در ایران. *چشم‌انداز مدیریت دولتی*، ۱۱(۲)، ۳۵-۶۴.
- نصوحی، مرتضی؛ اعتباریان، اکبر؛ هادی پیکانی، مهربان و ابراهیم‌زاده، رضا (۱۴۰۰). تبیین مدل خطمشی‌گذاری باز در تحقق اصول دولت باز. *فصلنامه چشم‌انداز مدیریت دولتی*، ۱۳(۲)، ۱۵-۳۳.
- نظری، مهدی (۱۳۹۹). طراحی چارچوب مطلوب حکمرانی باز در حوزه آب: مورد مطالعه ایران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد در رشته مدیریت کسب و کار، دانشگاه علم و صنعت.

References

- Aboalmaali, F. S., Daneshfard, K. & Pourezat, A. A. (2020). A Pattern to Recognition of Triggering Element of Open Government Implementation in Iran's Public Organizations (Case Study: Ministry of Interior). *Journal of Public Administration*, 12(1), 145-174. Doi: 10.22059/jipa.2020.289132.2630. (in Persian)
- Abu-Shanab, E. A. (2015). Reengineering the open government concept: An empirical support for a proposed model. *Government Information Quarterly*, 32(4), 453-463.
- Ahmadi, H., Nematollahi, H. & Asadolahi Dehkordi, E. (2022). Steps of Implementation and Realization of Participatory Governance in Higher Education Institutions. *Journal of Management Studies in Development and Evaluation*, 31(105), 103-135. (in Persian)
- Al-Jamal, M. & Abu-Shanab, E. (2016). The influence of open government on e-government website: the case of Jordan. *International Journal of Electronic Governance*, 8(2), 159-179.
- Amiri Farah Abadi, J., Soleymani, S. & Abolghasemi, M. (2021). Probing Open Data Policy Making Role in Policy Optimization in Iran's Higher Education System. *Management Research in Iran*, 22(2), 103-126. (in Persian)
- Besine, A. (2021). Open government conceptualization. *Government Information Quarterly*, 34, 606-612.
- Chin, W. W. (1998). The partial least squares approach to structural equation modeling. *Modern methods for business research*, 295(2), 295-33.

- Dadash Karimi, Y., Mirsepassi, N. & Najafbeigi, R. (2019). Designing a Model for the Higher Education Governance. *Public Organizations Management*, 7(3), 11-28. Doi: 10.30473/ipom.2019.44417.3478. (in Persian)
- Davari, A. & Rezazadeh, A. (2013). *Structural equation modeling with PLS*. Tehran: Academic Center for Education, Culture and Research. (in Persian)
- Eynali, M., Ebrahimi, S. A., Farhadinejad, M. & Danaeefard, H. (2024). Provide a Framework for the Application of Open Policy Making in Parliament of Iran. *Journal of Public Administration*, 16(1), 80-113. doi: 10.22059/jipa.2023.366357.3401(in Persian)
- Habibi, A. & Adanvar, M. (2016). *Structural equation modeling and factor analysis*. (1th ed.). Tehran: Academic Center for Education, Culture and Research. (in Persian)
- Habibi, A. & Sarabadani, M. (2022). *SPSS practical training*, Tehran: Narvan. (in Persian)
- Harrison, T. M., Pardo, T. A. & Cook, M. (2012). Creating open government ecosystems: A research and development agenda. *Future Internet*, 4(4), 900-928. <https://doi.org/10.3390/fi4040900>
- Henseler, J., Ringle, C. M. & Sinkovics, R. R. (2009). The use of partial least squares path modeling in international marketing. In *New challenges to international marketing*. Emerald Group Publishing Limited.
- Janssen, M., Charalabidis, Y. & Zuiderwijk, A. (2012). Benefits, adoption barriers and myths of open data and open government. *Information systems management*, 29(4), 258-268. <https://doi.org/10.1080/10580530.2012.716740>
- Kuhn, J. (2014). *Open government: Who participates and why?* Master's thesis, University of Twente.
- Lee, G. & Kwak, Y. H. (2012). An open government maturity model for social media-based public engagement. *Government information quarterly*, 29(4), 492-503. <https://doi.org/10.1016/j.giq.2012.06.001>
- Mohsenin, Sh. & Esfidani, M. R. (2013). *Structural equations based on partial least squares approach using Smart-PLS software* (educational and practical), Tehran: Mehraban Pub. (in Persian)
- Momen Kashani, N. (2019). *Developing a Model of Policy Makers' Tendency to Adopt Open Government Policy in Iran based on Policy Diffusion Framework*. A Thesis Submitted in Partial Fulfillment for Degree of P.H.D. in Public Administration, Institute for Advanced Education and Research on Management and Planning. (in Persian)
- Momen Kashani, N., Rahnavard, F., Mortazavi, M. & Shirazi, M. (2020). A model for measuring the willingness of policy makers to open government in Iran. *Public Administration Perspective*, 11(2), 35-64. Doi: 10.48308/jpap.2020.96726. (in Persian)
- Nazari, M. (2020). *The Design of Open Water Governance Framework: A Case Study of Iran*. A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirement for the Degree of Master of Science in Business Administration, Iran University of Science and Technology. (in Persian)

- Nosoohi, M., Etebarian, A., Hadi Paykani, M. & Ebrahimzadeh, R. (2021). Design an Open Policy-Making Model. *Public Policy in Administration*, 12(41), 179-194. (in Persian)
- Park, E. G. & Oh, W. (2020). Factors and their relationships in measuring the progress of open government. *Aslib Journal of Information Management*, 72(1), 17-33. <https://doi.org/10.1108/AJIM-04-2019-0083>
- Parung, G.A., Hidayanto, A.N., Sandhyaduhita, P.I., Ulo, K.L.M. and Phusavat, K. (2018). Barriers and strategies of open government data adoption using fuzzy AHP-TOPSIS: A case of Indonesia. *Transforming Government: People, Process and Policy*, 12(3/4), 210-243. <https://doi.org/10.1108/TG-09-2017-0055>
- Rahnavard, F., Momen-Kashani, N., Shirazi, M. & Mortazavi, M. (2019). A Model for Willingness to Adopt Open Government Policies in Iran. *JMDP*, 31 (4), 3-36. (in Persian)
- Saxena, S. & Muhammad, I. (2018). Barriers to use open government data in private sector and NGOs in Pakistan. *Information Discovery and Delivery*, 46(1), 67-75. <https://doi.org/10.1108/IDD-05-2017-0049>
- Schmidhuber, L., Stütz, S. & Hilgers, D. (2019). Outcomes of open government: Does an online platform improve citizens' perception of local government? *International Journal of Public Sector Management*, 32(5), 489-507. <https://doi.org/10.1108/IJPSM-02-2018-0056>
- Tai, K.T. (2021). *Examining the Complex Dynamics of Open Government: Trends, Determinants, and Impacts* (Doctoral dissertation, Rutgers the State University of New Jersey, Graduate School-Newark).
- Veljković, N., Bogdanović-Dinić, S. & Stoimenov, L. (2014). Benchmarking open government: An open data perspective. *Government Information Quarterly*, 31(2), 278-290. <https://doi.org/10.1016/j.giq.2013.10.011>
- Vinogradova, N. & Moiseeva, O. A. (2015). Open Government and 'E-Government' in Russia. *Sociology study*, 5(1), 29-38. Doi: 10.17265/2159-5526/2015.01.004